

Kulturně společenský časopis
2004 • 4 na internetu

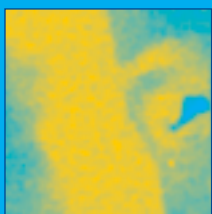
DOBŘÁ ADRESA

DĚJ

Z obsahu Rozhovor s Radúzou

Biblické zlomky

Příloha: Jiří Ruml

Obsah:

Příloha

Jiří Ruml (45)

Martin Belásek: **Světla** (52)

**SYSTÉM NAVIGACE:
KLEPNĚTE!**

První stránka (titulní):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ** od č. 9/00: Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevřou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):
BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenesou přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ** od č. 9/00: Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ** od č. 9/00: Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

Báseň měsíce (3)

O čem se (ne)mluví

Stefan Švec: **Recenzní maraton** (4)

Jakub Šofar: **Vrácenky 4** (9)

Literaturistický průvodce Štěpána Kučery

Stručný rozhovor s Radúzou (další okno pro hosta) (10)

Hudba

Jakub Šofar: **Cis dolby** (16)

Už zase Kolocovy cestapády (18)

Ze vtipných e-mailů (20)

Reportáž

Jiří Hejkrlik, Klára Hendlová: **Pod policejní ochranou** (24)

Strž DA (recenzní prostředek) + Krmelec

Výtvarné umění: Petr Jiška: **Drtikol v UPM** (28) /

Gromanova historická drtička: (30) /

Vykopávka měsíce: Lewis Carroll: **Alenka v kraji divů a Alenka za zrcadlem** (34)

Dokument

Biblické zlomky (v překladu Jana Katolisty Turkyně) (38)

Média

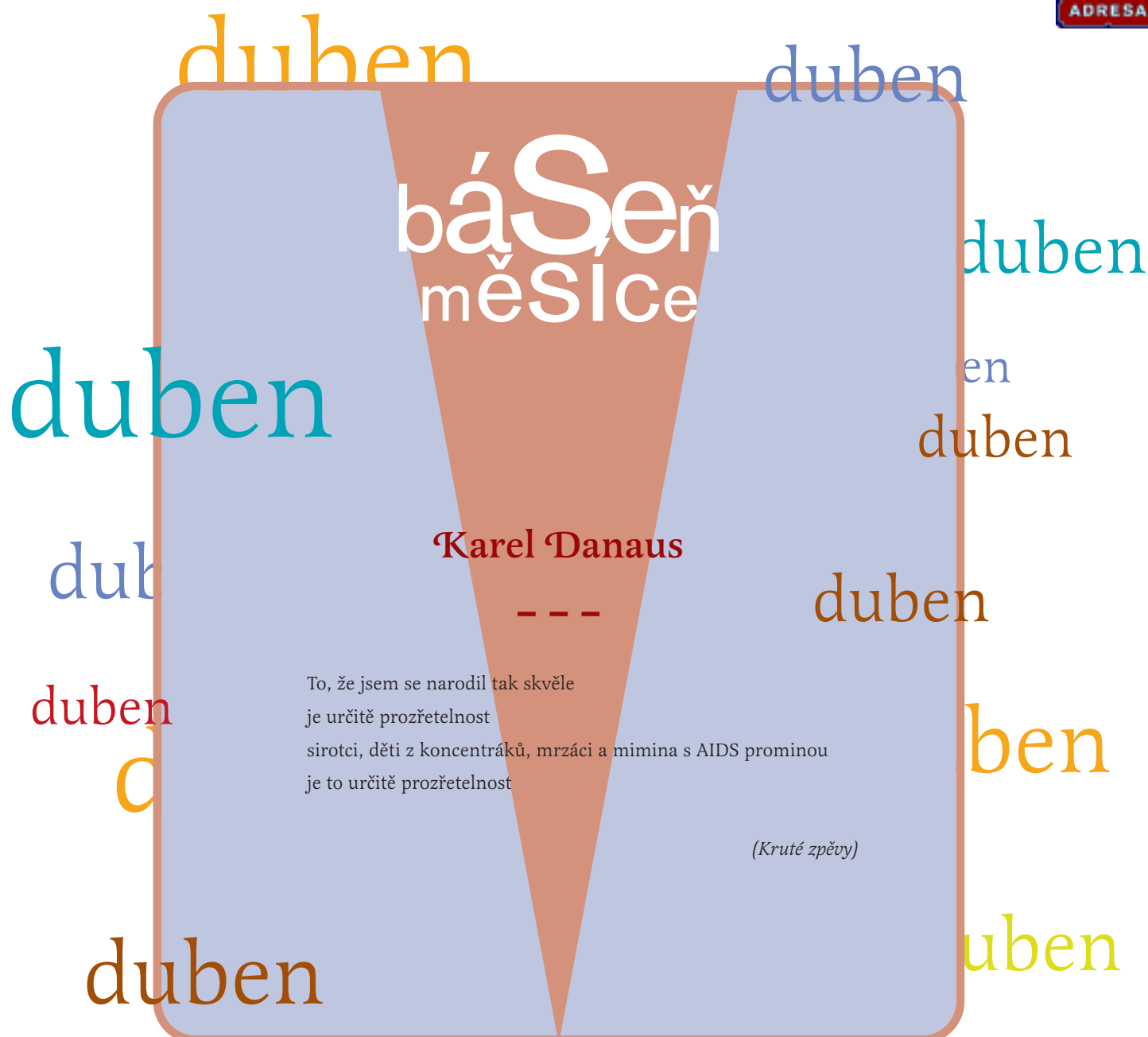
Miroslav Cingl: **Taková metažurnalistika** (42)

Podobrazník

Honza Hanzl: **Chvála vzdělců** (44)

Na titulní stránce: Martin Belásek, z cyklu „Světla“, 2003, (další fotografie na str. 52)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 4, ročník 5. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štefan Švec. Zástupce šéfredaktora: Martin Groman. Redakce: Miroslav Cingl, Štěpán Kučera, Jan Los, Vladimír Novotný, Kateřina Rudčenkova, Viki Shock, Jakub Šofar. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafin a FirstNet a. s.

Naši milí,

i v dubnu se za vámi přikutálela Dobrá adresa. Určitě vás překvapí, že to je Dobrá adresa dubnová. A co je v takové dubnové Dobré adrese k nalezení?

No tak nejdřív jsme vás chtěli vyvést aprílem a zaplnit celé číslo fotkami igráčků s uřezanými hlavičkami, ale pak nám to přišlo moc morbidní, odložili jsme pilky a začali psát.

Takže: pyšní jsme hlavně na velký rozhovor s novinářem Jiřím Rumlem. Jiří Ruml nedávno zemřel a rozhovor mu jako vzpomínku věnoval Martin Groman. Najdete ho (Gromana, Rumla i rozhovor) ve zvláštní příloze na konci čísla.

Druhé důležité interview čísla je se zpěvačkou Radúzou. Ta je sice pořád ještě naživu, ale

nedávno vyhrála tři ceny Akademie české populární hudby. Že by byla Radůza zrovna popovou zpěvačkou se nám nezdá, ale rozhovor s ní přesto máme, abychom dokázali, že umíme ulovit i celebritu. Tedy my... že Štěpán Kučera ve svém Literaturistickém průvodci umí ulovit i celebritu.

Kromě obou rozhovorů je v čísle ještě spousta dalších věcí. Rád bych vás upozornil zvlášť na fotky igráčků... ehm. Někdy příště. Máme lepší věci. Ale ty už si určitě najdete sami. Těším se s vámi zase za měsíc.

Štefan Švec

P. S. Jo, Tomáš Koloc se vrátil s Cestapády. A tentokrát se povedly. Žádní igráčci.

Recenzní

Níže můžete sledovat
můj pokus o překonání
rekordu rakouského
kritika Fritze Kahna
z října loňského roku
(7 knih).

Klasická knižní recenze je mrtvá. Nejenže ji nikdo nečte, ale nikdo nemá čas ji psát. K záchraně reflexe knih a poezie zvláště je třeba prosadit nové způsoby kritické práce. Jednou z neotřelých cest, jimiž se literární kritika ubírá, je tzv. Recenzní maraton. Jedná se o soutěž (překonání rekordu), která je jak intelektuálně inspirující, tak čtenářsky atraktivní.

Pravidla Recenzního maratonu jsou jednoduchá. Recenzent má pět hodin čistého času na přečtení, hlubinné prožití a především zrecenzování co možná největšího počtu sbírek poezie. Po prvních třech hodinách má nárok na občerstvení a oddech, tedy pětiminutovou četbu jízdního řádu.

Náhodně vybraná díla nesmí kritik znát předem, do celkového výsledku se počítají pouze dokončené recenze delší než 1000 znaků. Soutěžní recenze je složena ze tří částí: formální hlavičky, stručného zhodnocení knihy a osobního zhodnocení básníkova přístupu k poezii včetně naznačení kritické hodnotící škály. Poslední část kritici slangově nazývají „vepsaný modelový básník“.

Níže můžete sledovat můj pokus o překonání rekordu rakouského kritika Fritze Kahna z října loňského roku (7 knih). Pokud proběhl 13. 2. t. r. v aule pražské Filozofické fakulty, byl úspěšný a byl (kromě početného publika) sledován a zaznamenán komisaři Guinessovy knihy rekordů. Zrecenzovat se podařilo osm titulů.

Štefan Švec

RM (13. 2. 2004, Palachovo nábř. 2, Praha 1, 8.00–13.00 středoevropského času); náhodně vylosované tituly: Milan Děžinský – Slovník noci; Marek Stašek – Vidět?; Tereza Riedlbauchová – Podoba panny pláč; Alois Volkman – Stopy co doby tropí; Naďa Bilincová – Medvídek; Ivo Odehnal – Luna nad mlatem; Petr Borkovec – Needle book; Zuzana Vajnerová – Na dlani

Představme si mladého, černovlasého básníka, kterak svírá pero v útlých,
leč pevných prstech, jiskřivým zrakem žhaví papír a s bradou hrdě
vystrčenou mu pod lampičkou z pera vyskakuje verš za veršem. Mozek
přitom ničím nerušen šrotuje v nečekaných, leč tichých obrátkách.
Slovníku noci uděluji šest hvězdiček z osmi.

maraton

Milan Děžinský: Slovník noci

Host, Brno 2003

Začneme zostra. Milan Děžinský je blázen, ale to je jedno, protože blázen je každý básník, takže se to schová. Zajímavé na Děžinského poezii je především prolínání. Neexistuje tu rozdíl mezi člověkem a zvířaty, věcmi a stavy, počasím a člověkem, zvířaty a věcmi nebo čímkoliv jiným. Všechno jedno je, všechno souvisí a mísí se, prožívá i chová stejně. Plíce mohou usednout ke stolu a láska pomalu vytéct jako málo uvařený žloutek (nebojte, to nejsou Děžinského obrazy, vymýšlím si vlastní, abych si připadal poeticky). Celá ta promísenost nebije do očí, není demonstrativně chrlivá jako u básníků, kterým v deliriu narážejí do hlavy tři čtyři plné vesmíry a oni to musejí nadrkotat do dlou-

hých sloupců, tahle promísenost je cudná, krátkodechá, občas (ve výjimečných případech) i prostá. Ale je a budí vědomí souvislosti. Celé to prolínání pěkně doplňují ilustrace Ondřeje Coufala.

Jde-li o motivy, tak největší Děžinského fascinací je tělo. Tělo čistě jako věc, ne nějak morbidní (hořící penis mrtvol / v kremáči mezi topoly) nebo strojově mechanická (v ostrém úhlu ruká mává / třicet stupňů, žádná sláva), ale prostě materiální. Za kostí lebeční je duto, cévou rytmicky tepe tekutina. Co k tomu dodat? Nevím. Snad jen předpověď, že Děžinský spěje k boji s tajemstvím existence v hmotě. Těžký to boj.

Jak si jde představit vznik textu: Už kvůli názvu sbírky působí básně jako psané v noci. Představme si mladého, černovlasého básníka, kterak svírá pero v útlých, leč pevných prstech, jiskřivým zrakem žhaví papír a s bradou hrdě vystrčenou mu pod lampičkou z pera vyskakuje verš za veršem. Mozek přitom ničím nerušen šrotuje v nečekaných, leč tichých obrátkách. Slovníku noci uděluji šest hvězdiček z osmi.

Marek Štašek: Vidět?

Klokočí a Knihovna Jana Drdy
Příbram, Praha a Příbram 2002

Marek Štašek se tentokrát snaží být maximálně oprostěn. Nejsem si zcela jistý od čeho, ale budiž. Řekněme, že ode všech ozdob. Hovoří v (obsahově, nikoliv mluvnicky) holých větách. V holých obrazech. V holých myšlenkách. Naholo. Celá ta nahota je pro oko velmi poetická, má slušné básnické mimikry, ve skutečnosti ale nemám tušení, co si s ní počít. „Dnes prší vzhůru...“ útočí básník, já si to představím a nijak zvlášť mě to nebere. Ať si prší třeba doleva, co s tím? Styl promluvy je tak chudý a bez girland, až to vypadá jako girlanda naruby. Jako by básník naznačoval „Já bych mohl, kdybych chtěl, jenže já nechci!“. Takřka všechno v knize jsou prozaické věty maskované na básně („Jako mravenci / těkáme po cukru / svých představ...“). A abych byl vtipný, musím dodat, že poezie není ples masek. Tedy – ne takovýhle.

Jak si jde představit vznik textu: Básník sedí v křesle a přemýšlí, kterak vyrobit bá-

Recenzní maraton

čem
se

seň. Posléze vezme do ruky čistý list, cosi napíše, pak chvíli škrtá, aby napsané bylo co nejúdernější, a text je hotov. Vypadá jako báseň, zní jako báseň, tváří se jako báseň a autor si tedy může připadat jako básník. Třikrát hurá. U Vidět? vystoupala rtuť v mém kritickém metru na patnáct a půl procenta.

Tereza

Riedlbauchová: Podoba panny pláč

MaPa, Brno 2002

Podoba panny pláč je moc pěkná aliterace. Je dokonce tak pěkná, až je škoda, že se autorka nejmenuje Pereza Piedlbauchová. To však byl jen přátelský štulec básnířce, která, proč to nepřiznat, je spolužačkou recenzentovou. Nedlouhá skladba v nápadité úpravě (nakladateli dík) je uvedena fotografií básnířky, která si vytírá oko. Je s podivem, že si dokáže vytírat oko a zároveň přitom hledět do nebe. Básniřka hledí do nebe, ačkoliv je její skladba (snad kromě úplného konce) beznadějná. Kdybychom ji chtěli ohoblovat na základní motiv, pak je o vyhaslé lásce. Riedlbauchová (zaplaťbůh) s vkusem klade

za sebe obrazy a rozvíjí dialog o zmaru, smrti a bolesti z mrtvého citu. Přesto se však zdá, že ve skladbě pro ni pořád ještě zůstala důležitější slova než prožitek sám. Téma tak osobní řalo zajisté hluboko do duše mladé a neokoralé, jakou je duše básniřčina, a vymyšlení nápaditých metafor tak zřejmě bylo lékem na zjitřený cit, čtenáři však znemožnilo spoluprožít ho také („tvé velké bílé ruce pronásledují mě jako labutě / jejich pozdní něha napršela za soumraku“). Zeyer hadr. Lyrické hrdiny, kteří mají čas šustit, šumět, bublat a zurčit tak okatě básnický, litovat nelze. Dobře jim tak.

Jak si je možné představit vznik textu: Vizme básniřku, která se zády rovnými jak pravítko a s hlavou hrdě vztyčenou vzosně sedí u starožitného stolku a taví svůj hluboký prožitek do co nejbásničtějších obrátů. Básnění je předem pečlivě naplánováno, je chvílí klidu a soustředěné práce. V místnosti se lehce vznáší mírný afekt. Podoba panny pláč získává skoro půlku recenzentského koláče.

Alois Volkman: Stopy co doby tropí

Primus, Praha 2002

Alois Volkman si už v úvodní části sbírky stěhuje, že některé jeho „verše z doby totality“ zastaraly. Nemýlí se. Zastaraly všechny. Sbír-

ka je přehledem Volkmanových novoroček, které zaslá přátelům od roku 1968 dodnes. Jejich obsahem je satirické politické rýmování bez chuti a bez zápachu. Volkman je dle svého slovníkového hesla autorem také milostných a spirituálních veršů a byl lékařem a přítelem Jaroslava Seiferta. Budiž. Jako politický satirik ale nestojí za nic. Asi mám zvrácenou představu o humoru, ale ani u jediného z Volkmanových textů jsem se nezasmál, nepobavil a hlavou nepokýval. Pokud Volkman své rýmovánky do šestnáctého listopadu 1989 skutečně někomu ukazoval, o čemž není třeba pochybovat, i když už od sedmdesátých let bujaře vydával i oficiálně, byl alespoň jakž takž odvážný. Přesto jsou jeho satirické šlehy z té doby stejně nudné jako ty dnešní. Vydávat něco takového nemá smysl a psát o tom v zásadě také ne.

Jak vzniká text: Básník chodí po pokoji a upoceně dává jakž takž dohromady formu náhodnému nápadu, kterým je tak pohlcen, že ani nepostřehl jeho triviálnost. Alois Volkman zaslouží za své básně jednoho krtka z celé ZOO.

Nada Bilincová: Medvídek

Petrov, Brno 2003

S obálkami je někdy potíž. Například s obálkami edice New Line nakladatelství Petrov.

Na těch existuje kolonka, na níž je zaškrtnuto, patří-li vydaná kniha do poezie, prózy, či jinam. Medvídek Nadi Bilincové je podle své obálky prózou. No, a pro mě je to just poezie.

Krátké příběhy a situace v knize skutečně nejsou rozsekány do veršů. Žánrová vymezení jsou ale k ničemu už z principu a kdo chce, může vnímat jako poezii i Vojnu a mír. A to oprávněně, protože Vojna a mír může být básní stejně jako Medvídek.

Nada Bilincová umí své texty obdařit zvláštní atmosférou, kdybych chtěl být kostrbatý, tak napíšu, že všezahrnující konkrétností. Tak třeba všechny texty jsou ve třetí osobě a jejich postavy nejsou pojmenovány. Mudrc by řekl, že tak získávají jistý ráz obecnosti, jenže ony vycházejí ze zcela konkrétních a často specifických situací. Třeba ze setkání s kýmsi, kdo je (pro autoru) určitě přesnou osobou a zároveň (pro čtenáře) určitým věčným typem.

Něco jako když potkáte Katku odvedle a víte, že jste potkali ženství samo. Čas a prostor tu specifikován také není, a přesto mají všechny texty atmosféru určitého přesného něčeho, někdy a někde. A jsou ze života. To se cení. Popisují situace, které se staly komusi jinému, ale svojí náladou připomínají něco, co se stalo nám. Doufám, že je to ještě srozumitelné.

Jak vzniká text: Autorce se v životě stane příhoda, přepadne ji pocit nebo zasáhne setkání, ona přijde domů a stylem, na nějž si udělala mustr předcházejícími texty, zážitek

zaznamená. Tak se postupně vyklube celá knížka. Medvídek v zápasu s kritikou vyhrál přibližně 3:1 a postupuje do dalších bojů.

Ivo Odehnal: Luna nad mlatem

Cerm, Brno 2002

Ivo Odehnal je dělníkem poezie. Vydal toho už hafo a přesto nehraje první ligu. Z jeho víceméně rurálně a milostně laděných veršů se dá usoudit, že ví, co to poezie je, což se o celé řadě lidí píšících verše říct nedá. Dovede se zastavit nad světem a užasnout nad chvílí, slovem, pohledem, myšlenkou, které mu ještě umožňují věřit v zázraky. Přesto se Ivo Odehnal do té zmíněné první ligy nedostane. Nemá sílu a nedovede do svých slov vnést osobnost, ať už ji má nebo nemá. Není tolik odlišný od masy ostatních průměrných básníků, aby si zasloužil být zapamätován. Jeho texty jsou příjemné, nejsou hloupé a to je vše. Taková jakože slušná okresní práce.

Jak vzniká text: Básník den co den usedá k papíru a píše, neboť poezie si stejně jako svá knížata osedlává i své služebníky. Pokaždé mu vyjde obstojný text, leckdy mu zazáří oči a on doufá, že napsal konečně cosi, čeho síla je nesporná. Pociť obvykle vyprchá do rána, u zapeklitějších případů do měsíce. Přesto básník vzniklými verši obesí-

lá nakladatelství, literární časopisy a básnické soutěže pro dospělé. Luna nad mlatem se zavěsila někam na půl recenzentské žerdi.

Petr Borkovec: Needle-book

Paseka, Praha a Litomyšl 2003

Co psát o Borkovcovi, když už o něm všichni psali? Když už ho jedni vynesli do nebes a druzí svrhli do pekel? Když už je to hvězda jasná, loď vlajková, osobnost v debatách o současné poezii nepominutelná? No, zkusme aspoň něco.

Petr Borkovec je šikovný, to mu nikdo nemůže upřít. Mám-li k jeho poezii výhrady, nejsou to poznámky řemeslné. Nedá se tu hudrovat na kostrbatý rytmus nebo školácký styl. Budu-li tedy odmítat, je to z pozic světonázorových. Nebo poezienázorových.

Borkovec se mi nelíbí, protože je mrtvý. Píše, jako by byl od světa oddělen tlustou skleněnou stěnou. Všechno vidí, ale nic ho nezasáhne. Je mimo, venku, a proto všechno chápe a ničemu nerozumí. Je zaumný, má nápady, hezké obrazy, ale nezahřeje a nezastudí. Nezpívá, nechroptí, nešeptá, nebouří, nebrečí, jenom klape.

Dobrá poezie se pozná podle toho, jak hluboko a kam do těla pronikne. Některá

Recenzní maraton

sevěře žebra, rozvzlyká rty. Jiná zmrazí páteř, zatočí hlavou, nebo kopne do koulí. Borkovec končí těsně za duhovkou. Neprojde ani sklivcem, neudělá s tělem nic. Působí jako chytrý a sympatický člověk, určitě má spoustu obdivovatelů pro svou zručnost, ale není to básník. Je to ufon.

Jak si je možné představit vznik textu: Autor v podobě neurochirurga strká ruce do gumových trubíc s madly, pomocí nichž na mikrometr přesně ovládá chapadla, umístěná o sto kilometrů dál. V chapadlech je tužka. Autorovy pohyby jsou tiché, věčné, zkušené. Když je báseň zašita, je odvezena ze sálu, aniž by chirurga kdy napadlo podívat se jí do tváře. U Needle-book se rozbil kritický odměrný válec.

Zuzana Vajnerová: Na dlani

**Knižnice Ortenovy Kutné Hory
(Klub rodáků a přátel Kutné Hory),
Kutná Hora 2002**

Nemám rád literární soutěž Ortenova Kutná Hora. Je to hlavně proto, že tam před lety neuznali moji pučící genialitu a odmrštili mé přelomové jinošské verše pouhým čestným uznáním. Vybaven tímto spravedli-

vým předsudkem pustil jsem se do čtení druhého svazku edice, která ze soutěže vychází.

Knížka Zuzany Vajnerové je graficky tak odfláknutá, že by nebyl problém zašlapat ji do prachu už jenom za to. Ale Vajnerová by si to nezasloužila. V tom šeredném obalu jsou zamčeny texty nadějné tolik, až se tají dech. Ženská poezie může mít spoustu podob, jinak píše Božena Správcová, jinak Kateřina Rudčenkova a jinak Viola Fischerová. Texty všech tří zmíněných básnířek jsou ale od prvních písmen ženské a proto i krásné a tajemné tak, jak mužská poezie být neumí. Vajnerová má v sobě totéž co Fischerová nebo Rudčenkova. A samozřejmě zase jinak než ony. Je melancholická, vrtkavá, rozpustilá a zvláštní, jak se jí zachce. A je dobrá, na tak levně vypravenou knížku dobrá překvapivě. Své ceny v kutnohorské soutěži dostala oprávněně. Což samozřejmě nemění nic na tom, že porota Ortenovy Kutné Hory je klub snobských senilů.

Jak si je možné představit vznik textu: Spanilomyslná básnířka, rukou si líčko podpírající, cucá tužku, přičemž ji napadají hlouposti, které se mění v básně. Její Na dlani dostává z celé recenzentské Canasty srdcovou dámu.

A samozřejmě zase
jinak než ony. Je
melancholická, vrtkavá,
rozpustilá a zvláštní, jak
se jí zachce. A je
dobrá, na tak levně
vypravenou knížku
dobrá překvapivě. Své
ceny v kutnohorské
soutěži dostala
oprávněně. Což
samozřejmě nemění
nic na tom, že porota
Ortenovy Kutné Hory
je klub snobských
senilů.

Recenzní maraton

V chapadlech je tužka. Autorovy pohyby jsou tiché,
věčné, zkušené. Když je báseň zašita, je odvezena ze sálu,
aniž by chirurga kdy napadlo podívat se jí do tváře.
U Needle-book se rozbil kritický odměrný válec.

O
čem
se
(ne)
mluví

Vrácenky 4

Pavel
Kohout

a s takovým ohlasem, jako jméno... tramtaradá! Pavla Kohouta.

No ano, Pavka Kohout. Knížka s názvem *Tři knihy veršů* vyšla v Mladé frontě v roce 1955, skládá se z těchto částí: *Verše a písně* (3. pozmeněné vydání), *Dobrá píseň* (2. přepracované vydání) a *Čas lásky a boje* (2. pozmeněné vydání).

Věnujte, prosím, pozornost oněm závorkám. Z nich jako v čarách na dlani vyčtete, že nejsolitérnější solitér ze všech solitérů se dialekticky neustále vyvíjel (a věřme, že se dále vyvíjí) a že kdyby na to přišlo, při dnešní editaci jeho veršů by se vycházelo z 15. až 25. přehlédnutého, kritického souborného vydání.

Vylosoval jsem dvě sloky z básně *Dělnickému studentovi*; z nich je bez zbytečných poznámek jasno, že taková kniha musí zůstat v knihovně, protože to není jen pár potištěných stran sešitých k sobě, ale je to i zaklínadlo, kterým se otevírá cesta skrz minulost do budoucnosti: *Zdravím tě, sou-druhu! Mé srdce tuší, / že slavně tuto bitvu zakončív, / staneš se inženýrem lidských duší / a stejně jako prudký soustruh dřív // budeš pak mistrně a neotřesně / do budoucnosti nevidané / ty / na tisícinu milimetru přesně / řídit i dráhu naší planety!*

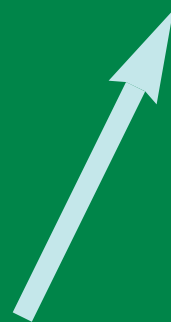
Mám rád Pavla Kohouta, je to takový český Winston Churchill. Své ideje nemění, v pohybu je jen to kolem něj...

Jde to takhle: Mám v jednom malém městě, kde jsem se něco nachodil s dřevěným kačerem, haldu knih. Ne stovky, ale tisíce. Tahal jsem je tam v taškách a pytlech celá 80. léta. A protože je více než zřejmé, že se do města svého dřevěného kačera vrátím nastalo v době, kdy si už nepřečtu ani informaci o době trvanlivosti játrové paštiky, je třeba ty sklady knih zlikvidovat. Ne-kompromisně... Pustil jsem se do té řezničiny, ale moc to nejde. Kupky vyautovaných knih byly malinkaté a v jakýchsi návalech jsem z nich ještě zachraňoval jednotlivé exempláře se slovy: *Tebe nemohu opustit, kolegyně přemilená*. Jak jste jistě pochopili, letošní rok vás budu informovat o ušetřených knižních životech, neboť co titul, to radost. Tak začínáme.

Je mi jasné, že od doby mých vysokoškolských studií se předmět filosofie výrazně proměnil, přesto doufám, že některé základní kameny v něm zůstaly. Třeba kategorie obecné a zvláštní. Tak jestliže jedete koňmo od tohoto „zvláštního“ Slunci vstříc aspoň 5 dnů, dostanete se do bodu „ultraspeciální“. Podaří-li se nám přesunout tento termín na osoby, jde o nejsolitérnějšího solitéra ze všech solitérů. Máme takové i v naší malé zemi. O tom, na kterého si právě myslím, napsal na záložku knihy někdo ze stáda kategorie „obecné“ tato slova: *Není třeba vymýšlet příklady a představovat za jejich pomoci autora i charakter jeho umění. Vždyť málokteré jméno mladého umělce proletělo naší republikou tak záhy*

Jakub Šofar

LITERATURISTICKÝ PRŮVODCE ŠTĚPÁNA KUČERY

Radůza se netrápí žádným sofistikovaným básněním. Dopíjí kapku poezie uprostřed hospodského šramlu nebo ji vyhlíží na ulici schovaná za pestrobarevným flašinetem. Radůza vykřikuje a rámusí, a když to posluchač nejvíc nečeká, pošle mu křehkou a zraněnou pohlednici z Brém. Na vyhlašování výročních cen Akademie populární hudby získala Radůza celou letku Andělů – stala se zpěvačkou i objevem roku a její album ...při mně stůj bylo vyhlášeno nejlepším albem v žánru Folk&Country.

R A D Ů Z A

Blahopřeju. Co pro vás ceny Akademie znamenají?

Děkuju. Doufám, že všichni moji učitelé z toho mají radost.

Co nevidět se stanete populární, nemáte strach?

Já mám pro strach uděláno.

Začínala jste jako pouliční hráčka. Ale nikde jsem se vlastně nedočetl, proč...

Protože jsem chtěla hrát a tohle byla nejsnazší cesta, jak si obstarat publikum.

Jak lidi v Česku reagují na pouliční umění?

Reakce byly různé, některým se to líbilo a dokonce se vraceli a jiní mi někdy řekli i ostřejší slovo.

Hrála jste na ulici i v cizině...

V cizině se dalo vydělat víc peněz, ale málokdo se tam zastavil a poslouchal.

Z vaší hudby je slyšet kramářská píseň, jarmark... Co vás na té flašinetářské náladě fascinuje?

Myslím, že je v mých písničkách slyšet všechno, co jsem kdy v životě já sama slyše-

PSANÍ
JE OČIŠŤUJÍCÍ
A RÁDOSTNÉ

LITERATURISTICKÝ
PRŮVODCE
ŠTĚPÁNA KUČERY

R A D Ů Z A

la. A protože jsem slyšela ve svém životě i nemálo odrhovaček a slyšela jsem je od lidí, které mám ráda, oblíbila jsem si je, a proto tak nějak vylézají i z mých písniček.

Píseň Krahujci má zase blízko k lidové baladě, souhlasíte s názorem Jiřího Žáčka, že „lidová poezie je to nejkrásnější, co jsme podědili po předcích“?

S tím se nedá nesouhlasit.

Často zpíváte o cestách a útěcích...

Myslím, že nemám potřebu před něčím utíkat, útěky nic neřeší. Kamkoli cestujeme, neseme si všechno s sebou.

A jste „toulavá kočka“ (jako v písni Na koníčka vyskočím)?

Určitě. Moje povolání s sebou nese kočovný život a musím říct, že mi to zatím velmi vyhovuje.

Studený nohy jsou jedna z nejodvážnějších písni, co jsem loni slyšel. Nebojíte se být k posluchači tak otevřená?

Písničky vždycky píšu tak, jak mě napadají, a spíš očekávám, že v textech budou posluchači hledat sebe a své prožitky. Proto mě ani nenapadlo, že by byla píseň Studený nohy příliš otevřená. Ale strach z otevřenosti nemám.

Píšete ze smutku, nebo z radosti?

Když píšu, cítím jenom radost, i když píšu o věcech, které pro mě příliš radostné nebyly. Samotný proces psaní je velmi očišťující a radostný.

Děkuji za rozhovor

Štěpán Kučera

Mikuláš

Hudba a text: Radůza

Je pozdě odpoledne
už se tetky scházejí
každá za stůl sedne
a dech svůj zatají
horký kafe na plotýnce
pojď dál, co si dáš,
je pátýho prosince
čert, anděl, Mikuláš
Každá s hrstkou peří
dnes sešly se jen tři
a já tomu věřím
že lítaj v povětrí
saze, hvězdy, andělé
a jejich dědečci
do ponožky nadělej mi
všecko, co já chci
Takhle jedou páni
a takhle sedláci
na kostelní báni
se kohout obrací
saze, hvězdy, mariáš
už každé zapomněl
kde chodí ten Mikuláš
co boty máho táty měl

Půjdu, kam chci

Hudba a text: Radůza

Pokoj rozvoněl se vínem
minem se, neminem
jako ty mě nemá nikdo rád
Bůh na zem hvězdu shodil
když po nebi chodil
teď si můžeš něco přát
Papírový draky
slunce, hory, mraky
umět chtít to, co mám
poznat, když se mýlím
opustit v tu chvíli
pro neznámé to, co znám
Půjdu, kam chci a nikdy mě nedoženou
musím jen přiznat, oplakat, zapomenout
půjdu, kam chci a nikdy mě nedoženou
musím jen zapomenout.
Ty můj ubrečený křivdy
nestaly se nikdy
to jen sen se mi zdál
to jen moje chtění
cestu krouť, mění
to jen cíl je mnohem dál
To jen neznám sebe samu
z lenosti se klamu
zbytečně mám někdy strach
často mě i zviklá
to na co jsem zvyklá
pomni, že jsi jenom prach
Půjdu, kam chci...
Pokoj rozvoněl se vínem...
Půjdu, kam chci...

PSANÍ
JE OČIŠŤUJÍCÍ
A RADOSTNÉ

LITERATURISTICKÝ
PRŮVODCE
ŠTĚPÁNA KUČERY

R A D Ů Z A

Větre můj

Hudba a text: Radůza

Možná, že člověk časem ohne se
to aby blíž k zemi měl
a potom sám zemí stane se
a všechno, co kdy chtěl
Větre duj
každý můj
každý krok
a každý vdech
je jen Tvůj
při mně stůj
ještě mě chvíli nech
na ten mech
slunce dech
až kopce rozhrne
Bože můj, Bože můj
ať je vidím
jak poprvé
Štěstí hledá každý stvoření
každej chce lásku a klid
a možná, že bolest srdce přemění
jak vždycky chtěls' ho mít
Větre duj...
Možná, že člověk časem ohne se
to, aby viděl věci líp
vzpomínám lásky, co kdy měla jsem
nebo chtěla mít
Větre duj...

Krahujci

Hudba a text: Radůza

Vysoko na kopci
tak nízko pod nebesy
sedí tři krahujci
já slyším jejich hlasy
Když první zazpívá
vysvitnou hvězdy ve dne
když druhý zazpívá
vítr se zvedne
Když třetí zazpívá
vyletí srdce z těla
a tudy chodívá
kudy i já bych chtěla

Až kočka zapře

Hudba a text: Radůza

Až kočka tiše zapře
až divá zvěř neuhne pohledem
pak zlatá rybka pod ledem
počká na mou síť
Kůň jenom křísné kopytem
jak voda rozletím se korytem
čarovnej prsten mám, i ten
no, tak si mě chyť
Střed na konci všech cest
kam jinam mohli bychom plout
a všechno stejně klidně nést
a touhy nechat vyvanout
Střed na konci cest všech
a přímá odvaha vše opustit
a dlouhý klid a dlouhý dech
a všem, i sobě odpustit
Až zvítězím i nad obrem
ne po zlém, ale po dobrém
pak malí muzikanti z Brém
začnou s kasací
Když bude pevná moje dlaň
padne i sedmihlavá saň
co má se, to se staň
ze světa dřív se nevrací.
Střed na konci všech cest...
Střed na konci cest všech...
Střed na konci všech cest...

RSANÍ
JE OČIŠŤUJÍCÍ
A RADOSTNÉ

vydobý cis

V mně neznámém nakladatelství Oftis Ústí nad Orlicí vyšla kniha Jaroslava Císaře – *Blues o spolykaných slovech (až si pro mě přijdou funebráci)*, která od podlahy mapuje život a „dílo“ Michala Prokopa a jeho kapel. Místy je to sice řířovlezná, ale zato vyčerpávající (u většiny lidí, kteří měli co činit s M. P., jsou uvedeny jejich osudy, takže každý, kdo se zajímá o český bigbeat, dozví se i mnoho klepů, které nejsou nezajímavé). Na konci je připojena diskografie, fotky, některé texty, obálky (i nerealizované). I když kapitoly po r. 1989 jsou trochu žvástavé (Prokop byl autorův kolega na ministerstvu kultury), tak takhle nějak bych si představoval profily našich hlavních rockových otců-zakladatelů... Další knížku jsem si koupil ve výprodeji v Levných knihách: *Jann S. Wenner – Lennon vzpomíná* (Slovart 2002). Jde o rozhovor z prosince 1970 v New Yorku. Civilizace Beatles skončila. Dva hlavní kohouti se nenávidí. Za všechno může ta prokletá Yoko Ono. Není divu, že Lennon pak žaluje: *Není to žádná sranda být umělec*. Taky zjistíte, že starý Ono Lennon není příliš velký myslitel (tak proč by měl být; ukazuje se, že *She loves you* je daleko průraznější než útok všech existencialistických spisů). Za 49 Kč.

Když jsem se zmínil o Levných knihách, tak musím podotknout ještě jednu věc. Opět se ti „levní“ chlapíci pustili do operace, jejímž výsledkem je cd *The Best Czech Underground*. Po dvou skladbách tu mají *Plastici*, *Dégéčka*, *Umělá hmota*, *Karásek*, *Soukup*, *Čert*, *Psí vojáci* a *Garáž*. Za 99 korun poměrně reprezentativní výběr „atentátníků na kulturu“.

Teď se můžete klidně smát, ale já to řeknu i nahlas a nebudu se stydět – občas poslouchám **Deep Forest**, a vůbec mi to nevadí, že je to procházka po hřebeni, na jedné straně obrovská práce francouzských chlapíků Mouquet/Sanchez s technologiemi při programování etnické fúze, ze které čerpá club-dance a popík, na druhé straně

kýč a balast. Tak ať. První dvě desky stojí určitě za to, aby je člověk měl v první řadě poličky. Co bylo dál, to už jsem neslyšel. Nicméně jsem našel v Levných knihách jejich cd *Made in Japan* (to Japonsko musí pro muzikanty působit viagristicky – všichni svoje živáky vydávají právě z tamních koncertů, hned si musím jít pustit *Párplíky* z Japonska). Tak jsem do cd za 149 korun šel, jednak proto, abych ošéfoval, jak se dá zahrát muzika, která normálně vzniká v „laboratořích“ studií, a co udělal se skladbami čas. A kde převzala velení macha. 12 skladeb převážně z prvního alba nezní tak špatně, místy je něco „znovicírováno“, místy se jim to předělat nepodařilo, místy dokonce došlo ke klasickému svodu – zahrát vážné trylky, ale jsem spokojen, za ty kačky! Nahrávka je z července 1998, vyšla o více než rok později a opravdu je to první ne-studiová nahrávka těhle synků. Jiným se to podařilo hůř. A hlavně – důkaz, že nejde o nějakou chemickou fúzi, která se nedá realizovat bez baněk a tlustých stěn. Spokojenost...

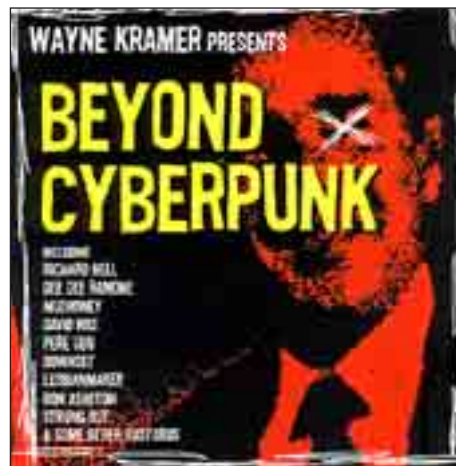
Vana Morrisona jsem už určitě propíral. Muzikant jako víno, čím starší, tím lepší. Narozen v Belfastu v r. 1945, rád si ho půjčují či půjčovali *The Band*, *The Chieftains* či *John Lee Hooker*, ale také *M. Knopfler*, *Mink DeVille* nebo *R. Waters* a *B. Wyman*. I(van) umí na saxofon a foukačku, ale hlavně je to zpěvák a skladatel. Plave v bazénu plném blues, R & B, stejně tak keltské hudby a rocku. Už od 15 let hrál v kapele *The Monarchs*, pak si udělal svoje vlastní *Them*. Vliv *R. Charlese* a *L. Richarda* zřejmý. Navždy zapsán v dějinách jako autor skladby *Gloria*, která daleko více zpopularizovala třeba *P. Smith*. V r. 1967 se umělec osamostatnil a díky producentovi B. Bernsovi, který v N. Y. založil Bang Records, vydal desku *Blowin' Your Mind*, 8 skladeb včetně hitu *Brown Eyed Girl*. Deska vyšla, i když Morrison si to nepřál - spolupráce skončila, bard se vrátil se do Irska a trochu změnil styl (zfolkovatě). Nevím,

co teď na tuhle desku říká, protože na první poslech to žádný velký nářer není (jeho další desky ze začátku 70. let jsou zajímavější – *Astral Weeks* a hlavně *Monndance*). Zakoupil jsem první regulérní Morrisono-vo elpíčko digitálně remastrované s 5 bonusy (varianty „řádných“ skladeb). Jestli si to dobře pamatuji, tak *Midnight Special* u nás zpívaly *Martha* a *Tena* (zrovna tahle skladba je od Bernse). Od nás by se mu možná blížil ze starých dob výše propíraný *M. Prokop*, ale jenom blížil – pak se zastavil a z velké dálky poslouchal. Za 199 korun v prodejně v pasáži bývalého Odeonu na Národní.

Wayne Kramer presents Beyond Cyberpunk. 159 Kč. Někdy mě slevy v Bontonlandu dole na Můstku opravdu mile překvapí. Člen legendárních MC5 (Motor City = Detroit), jejichž desku *Kick Out the Jams* stále opatruji jako oko v hlavě. Spolu s Fredem „Sonic“ Smithem mckytarista, ale o několik let později i důležitá postava amerického punku. Na konci minulého léta jsem psal v téhle rubrice o knize *Zab mě, prosím* (necenzurovaná historie punku). Tam se to všechno můžete dočíst. Kramer si prožil v 70. letech svoje – nějaké ty drogy a kvůli nim dva roky v lapáku. Pak působil v kapele *Gang War* a nějaký čas žil v anonymitě na Floridě (Key West). Nicméně brnkavým rukám neporučíte a od poloviny 90. let to už zase mydlí hlava nehlava, má na kontě cca 10 alb. Mimo to jeho skladby hráli třeba *Blues Öyster Cult* nebo *Damned*. V roce 2001 dal dohromady kompilaci *Beyond Cyberpunk*, která „mapuje žánr“, jak napsali pěkně v jedné encyklopedii. Hrají tu mj.: *Mudhoney*, *Dee Dee Ramone*, *Chris Spedding*, *Richard Hell & The Voidoids*, *Lesbianmaker*, *Pere Ubu* a další „příšery“. Americká scéna je narvaná kometami, oběžnicemi, měsíci i tunami prachu. Když v tom zakvedláte a zalovíte naběrečkou, vždycky vytáhnete něco zajímavého.

Jakub Šofar

Pak působil
v kapele *Gang
War* a nějaký
čas žil
v anonymitě na
Floridě (Key
West).

„Zpátky!“ a taxikář Na tučných křídlech

neřek ani slovo,
vobrátil a vez mě
zpátky na letiště.

básník létá

Můj přítel Tomáš C. vystudoval cestovní ruch zaměřený na frankofonní země a celkem osm let sekal trávu pro anglického režiséra pornofilmů Stevena W. Jeho dědeček říkával, že s poctivostí nejdál dojdeš, ale něco musí zůstat doma. A Tomáš jezdí denně autem z Vilémova do Neratovic, tím autem, které si nechal, když mu Angličan Steven naboural dvě předchozí, jezdí a čeká, kdy dostane plat za posledních deset měsíců, ale žije, neboť jeho dědeček ho učil, že s poctivostí nejdál dojdeš, ale něco musí zůstat doma, a vypráví...

...pánové já měl souseda, von byl doktor filozofie, von byl kdysi poradcem prezidenta Svobody a já už ho poznal jako důchodce. Ten se ráno v šest probudil, voblík se a šel na snídani do takový hospody, kde votevíraj v sedum. Tam si dal hned pivo, dvě a po čtvrtym začal cucat panáčky. No a když už jich měl asi patnáct, tak se zved a šel domů. To bylo asi tak v jedenáct, přišel domů, lehnul si do postele a spal. Ve dvě se vzbudil a šel do pivnice, tam si dal čtyři piva a koňáček a ten k tomu pivu u-cu-cá-val,

a když už jich měl asi tak dvanáct (to bylo tak v šest hodin večer) tak se zved a šel domů. Tam si lehnul a spal a vzbudil se někdy tak v devět když vedle v ulici votevřeli vinárnu... ...domů přišel ve tři. Druhej den v šest vstal, a tak to šlo čtrnáct dní v kuse. Jenže ten organismus pak byl unavenej, tak von to začal po těch čtrnácti dnech snižovat; první den si dal jenom čtrnáct panáků, pak třináct, po dvou tejdnech už si dal jenom jedno pivo a pak přestal pít úplně a měl k nám malejm klukům přednášky, že jako ten alkohol je strašná zlouba člověka a tak. Potom si tejdenní dával k snídani loupáčky s jogurtem a byl protivnej; protivnějšího člověka sem neviděl. A po tejdnu sem ho vždýcky potkal na ulici, tryskala z něj radost, láska ke světu a ve vočích měl ten svůj milej, skelnej pohled...

(Babička Sylva sedí v Hradci Králové na mostě přes Labe, kde má v mostecké výběrčí věži krámek, na kterém je napsáno: „Suvenýry – žouže – hračky“. Je to bývalá učitelka, ale vůbec tak nevypadá. Básník Patrik Ungermann říká, že se v temném krámku umí udělat neviditelnou.)

...sedím tady ve věži a hlídám a choděj za mnou děti, když se boje se špatnejma známkama domů nebo tam nemaj co dělat, ke komu maj jít, táta s mámou jsou v práci a já tu prodávám ty svoje žouže, mám v lese místo, kde řežu proutky a z nich ty skřítky vyrábím a jsem hříšná, utrácím peníze, teď jsem byla v Tunisu, objednala jsem si na letišti taxík a řekla jsem mu: „K moři!“ a on mě vez přes ty duny a já sem najednou viděla, že to nejsou duny písku, ale hory odpadků a že tam na tom pobřeží stojej řady kukavozů vedle sebe a vysypávají odpadky, tak jsem okamžitě zavelela: „Zpátky!“ a taxikář neřek ani slovo, vobrátil a vez mě zpátky na letiště. Vo tomhle víkendy sem zase hřešila; zajela sem si do Tater, na místo, vo kterym nikdo neví a já ho nikomu neprozradím, protože druhej den by tam bylo k nevydržení. Já vám nezávidím, že ste mla-

dý, protože když sem já byla mladá, tak sem se trápila; nelíbila sem se sama sobě, dívala sem se do zrcadla, ale pak mi auto rozjelo nohu a vod tý doby si na nic nestěžuju...

(Dědečka potkal Patrik, když šel ve smutku po ulici. Šel proti němu, měl oblečení a hůl jako dědeček Františka Hrubína zvaný „Domů, pane Berka, domů“ hůl, objevil se a řekl Patrikovi, že doby jsou různé, ale člověk musí bejt veselý, dokud je živý a zase zmizel..)

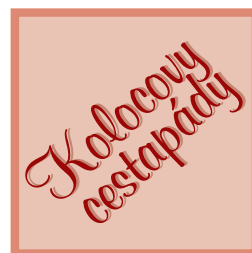
...budme veselý, dokud jsme živí, až budeme mrtvý, budeme smutný. Já sem studoval tady na průmyslovce a dělal jsem dobrovolnýho hasiče a jednou známej herec Čenda z Klicperáku skočil do Labe, jenže to bylo v zimě a von se pořezal vo ledy; ležel tam na ledě a krvácel jako prase a nikdo se ho nechtěl dotknout, jenom já sem k němu skrz ty kry doplavala a vytáh sem ho na břeh a sám sem se pořezal, uniformu jsem měl jako prase, jó v mládí, to sem chodil do mnoha jídelen, a vod tý doby vim, že na nádraží nechodíte, tam to museli v sedmačtyřicátým zavřít, protože tam bylo tolik kryš a ty jim do toho jídla sraly a navíc tam tak strašně smrdělo zelí, že sem na radnici vymoh, že tam dali jed na krysy, ale to zas nikdo tam nechtěl chodit, protože tam byl ten jed na krysy. A ten herec, co sem vám vo něm povídal, tak tomu se v tom náhonu vo rok pozdějc utopila sestra a nakonec se to povedlo i jemu samotnému, voni byli asi dědičně zatížený, když už do toho bufáče pudete, tak se do toho jídla nedívejte. A buďte veselí, dokud jste živí, až budete mrtví, budete smutný...

(Panu Domkářovi je 76 let. Pan Domkář je pracující důchodce u nás, v mé bývalé práci, v Haló novinách. Existují lidé, kteří ho ještě neslyšeli mluvit. Proslavil se tím, že když mi do bylo řečeno, že nic neumím a jsem hanba redakce a vůbec..., aniž pohlédl na naši vedoucí, od níž tato slova pocházela, zanechal míchání čínské polívky a jako by si vzpomněl na něco naléhavého, se ke mně s důvěrou obrátil:)

...jo, to jsem ti chtěl říct, chlapče, vodnes mi prosimtě tu disketu k lámání. Jo za nás se nelámalo. To byli tiskaři šlechta a zpívali až povstane proletariát, zmizí kapitalistický řád, jak psal pan Orwell, chtěl sem říct Marx. A redaktoři jim tenkrát nosili rukopisy napsaný na papírcích a voni se na to jenom podívali, zvlášť jeden, kerej vzal červenou tužku, vopravil chyby a říká, pánové, zajímalo by mě, co z toho Drdy bude. Když byly Vánoce, tak sme se zas sesedli a tendleten tiskař říká, že jestli ho někdo někdy sral, tak to byl Šalda, páč ten chtěl svůj rukopis vždycky zase vrátit. Šalda byl kurva. Já sem jenom starej trpěnej důchodce, jó v mládí sem dělal v Mladý frontě na pavlači a přišel za mnou malej chlap s takovejma vošoupanejma zelenejma kalhotama, který měl strčený v bufáčích a já mu říkám, co byste chtěl, pane Kryl. A von povídá, že by chtěl asi tak šest lidí, který by mu nelezli do prdele jako kamarádi, inteligentní a takový, kterejm by moh hrát ty svoje písničky a voni by mu řekli, zda to je či není sračka. A tak k nám pak ještě dva roky chodil a my sme slyšeli poprvé i toho Bratříčka, kterej byl napsanej půl roku před srpnem, po kerým mě vyloučili ze strany a vyhodili. Tak sem ti chlapče chtěl říct, že můj nejstarší kamarád byl Haškův sponzor Z. M. Kuděj vod nás z Německýho Brodu, kerýmu se nelíbilo, když se vdávala moje spolužačka moc mladá, protože „kdo nemá na píce ani chlup, nemá se vdávat,“ pak Radek Brzobohatý a Miloš Kopecký, kerej si při filmování na Moravě poručil vůz, aby moh dojet na redakční kruh, protože měl v naší příloze svůj sloupek, vo kterej se s nim tahal Rudolf Hrušínskej. To byl můj největší životní úspěch, spolu s tim, když mi Šimek s Grosmanem nabídl, abych se stal v jedný boudě na předměstí šéfredaktorem chystanýho týdeníku pro dolních deset tisíc Chátra aneb Popelnice, kam byl vstup povinný pouze v hadrech, do kterejch by se převlíkli i oni, vydavatelé, vystoupivše ve smokinách z bílého mercedesu. U těch

všech sem se postupem času domoh privilegia tykání. Tak ti timto oznamuju, že si tě píšu do svýho seznamu slavných lidí se kterejma se znám, páč seš naděje české žurnalistiky. Můžu ti tykat, jó?

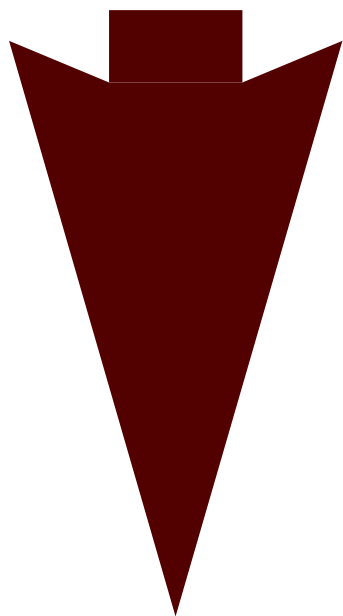
(Šéfová hluboce vydechla, poklesla jí čelist, pan Domkář začal jíst svou polévku a od té chvíle opět nepromluvil. V poslední době na něho musím myslet stále víc.)

A von povídá, že by chtěl asi tak šest lidí, který by mu nelezli do prdele jako kamarádi, inteligentní a takový, kterejm by moh hrát ty svoje písničky a voni by mu řekli, zda to je či není sračka.

Ze vtipných e-mailů

(Anonymní autoři)

Když nevíte, co s rukama

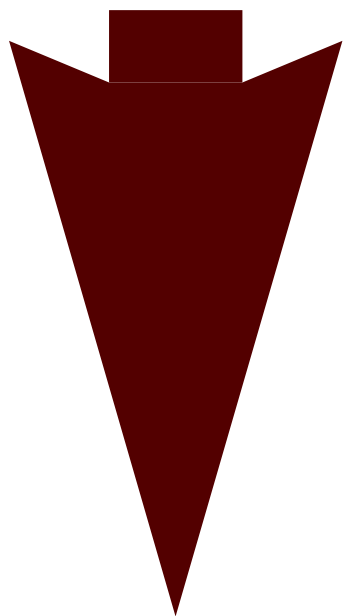

Když nevíte, co s rukama

Ze vtipných e-mailů

(Anonymní autoři)

Pod policejní ochranou

(reportáž
z egyptského
venkova
Oáza Al-Fajûm)

Do Egypta jsme v létě roku 2003 vyjeli proto, abychom poznali místní ekologické zemědělství a možnosti jeho rozvoje. Po čtyřech nedělních žáru a smogu v egyptské metropoli Káhiře se nám konečně podařilo uniknout na venkov. Na předměstí Giza jsme lokalizovali postarší autobus, který sliboval cestu do Al-Fajûmu, a usedli do něj. Pár minut byl klid. S pohybem autobusu se však dala do pohybu i hrstka protagonistů mýdlové opery na obrazovce, jejíž nekvalitní zvuk nám masíroval uši po celou cestu.

Zanedlouho jsme po levé straně minuli beznadějně okoukané panorama Pyramid, tyčících se proti blankytně modrému nebi, a poté jsme se už plně ponořili do žlutavě šedivé monotónnosti pouště. Asi po dvou hodinách jízdy se okolní krajina začala probouzet k životu a my jsme poprvé od příletu do Egypta uviděli sytou zeleň ve spoustě odstínů.

Oáza Al-Fajûm, rozkládající se na několika stech kilometrech čtverečních, je jednou z nejdůležitějších zemědělských oblastí Egypta. Rozsáhlá síť zavlažovacích kanálů propojující Nil a jezero Karun vytváří ideální podmínky pro dvě bohaté sklizně do roka.

Autobus nás zavezl až do Medina El-Fajûm neboli Města Fajûm, nicméně jenom na jeho okraj. Nasadili jsme batohy na záda, rutinně odmítli několik nabídek překvapených taxikářů a vyrazili směrem, který nám připadal nejvhodnější k cestě do středu města.

Ruch 400 tisícového města nám oproti Káhiře připadal jako pobyt v rájské zahradě. Střídavě mezi městskou zástavbou a poli s dobyt看em jsme příjemnou procházkou došli až ke kanálu, který protéká středem města. Společně s okolními pestrobarevnými stánky s čerstvými džusy nám místo připomnělo atmosféru východoanglického přímořského městečka. Těšili jsme se na pár příjemných dnů na zdejší kolonádě.

To jsme ještě netušili, že se městem procházíme naposled.

Ještě týž den nám recepční v hotelu mezi řečí oznámil, že opustit hotel můžeme jenom v doprovodu ozbrojené policie. Jakoby na potvrzení jeho slov se ve vstupní hale od našeho příchodu natrvalo usídlil příslušník „Tourist police“.

„Kam chcete jet?“ vrhlo se na nás asi pět lidí druhý den ráno poté, co jsme se začali tvářit, že jsme na odchodu z hotelu.

„Do Sakaranu“, nenechali jsme zaskočit.

„Jó, do Saqary – na pyramidy, he?“

„Ne, do Sakaranu. Tam přítel náš, on zemědělec“ nedali jsme se odbýt a z omezené slovní zásoby spisovné arabštiny konstruovali náš smělý plán na další dny. Tím jsme je trochu zaskočili. Vše se nicméně vyřešilo, když jsme jim nabídli telefonní číslo na Mohameda Gabalaha, který nás do Sakaranu pozval na svoji farmu. Během pěti minut si do deseti telefonů na různá místa v Egyptě nadiktovali naše čísla pasů, naše

To jsme ještě netušili, že se městem procházíme naposled.

Ještě týž den nám recepční v hotelu mezi řečí oznámil, že opustit hotel můžeme jenom v doprovodu ozbrojené policie. Jakoby na potvrzení jeho slov se ve vstupní hale od našeho příchodu natrvalo usídlil příslušník „Tourist police“.

jména a vše, co se jim v tak krátké době o nás podařilo zjistit. Během posledního telefonu už bylo před vchodem slyšet skřípot brzd vojenské Toyoty s šesti ozbrojenci. Trochu nás to zaskočilo, nicméně jejich stálé opakování „chidmatikum, chidmatikum“ (služba pro vás, služba pro vás) a „méši, méši“ (O. K., O. K.) nám vracelo ztracenou sebedůvěru. Také výrazy všech zúčastněných nás přesvědčovaly o tom, že se skutečně jedná o službu pro nás a že všechno je O. K.

Pouze o naší variantě cesty minibusem nechtěli slyšet ani slovo. Nakonec jsme tedy nastoupili do přistaveného taxíku, důstojník s těžkým samopalem na klíně si přisedl k nám a vojenská Toyota nám razila cestu vpředu. Dokonalé divadlo.

Asi po dvaceti minutách cesty mezi rýžovišti a poli bavlny, kukuřice, čiroku a cukrové třtiny jsme dorazili do Sakaranu. Vůně a klid egyptského venkova nás okouznil. Uklidnilo nás také to, že náklady na vojen-

skou patrolu, která nás provázela, skutečně půjdou ze státního rozpočtu a ne z kapsy naší. Asi po hodině nás vojáci nadobro opustili a svěřili nás na plné tři dny do rukou feláhína Mohameda a jeho početné rodiny.

Farmář Mohamed byl hlavou svazu několika desítek farmářů hospodařících podle biodynamických principů ekologického zemědělství. V podstatě se jednalo o nejdůležitějšího muže ve vesnici, něco na způsob naše-

Přestože jsme
o arabské
pohostinnosti hodně
slyšeli, zaskočilo nás,
s jakou péčí bylo o nás
hosty postaráno. Na
celé tři dny jsme se
stali nedílnou součástí
rozsáhlé rodiny.

ho starosty. Tomu také odpovídal jeho dům, jehož rozestavěné druhé patro, ze kterého, jak je zvykem, trčely na všechny strany armatury pro budoucí nástavby, dominovalo malé zaprášené návsi. Kolem dokola bylo rozhozeno několik desítek dalších domů a zemědělských stavení. Kromě pokoje pro hosty obvykle dům dotvářelo pouze několik velmi skromně zařízených místností. V nich se musela směstnat často velmi početná rodina. Celá vesnice byla ponořena do stínu vysokých mangovníků, datlových palm a kasuárií a obklopovala jí krajina poskládaná z rozmanitých políček a zavlažovacích kanálů.

Přestože jsme o arabské pohostinnosti hodně slyšeli, zaskočilo nás, s jakou péčí bylo o nás hosty postaráno. Na celé tři dny jsme se stali nedílnou součástí rozsáhlé rodiny. Vlákna jejích příbuzenských vztahů se jako síť proplétala téměř všemi domy ve vesnici. Většinu dne jsme tedy trávili posedáváním nebo poleháváním v různých přijímacích pokojích, které byly nedílnou a většinou nejluxusnější součástí všech domů. Kvůli nedostatku našich znalostí egyptské arabštiny a nedostatku znalostí spisovné arabštiny

místních většinou tato setkání vypadala tak, že jsme popíjeli čaj nebo mangovou šťávu, usmívali se na všechny strany a na každé „Ahlanwasahlan“ nebo „Marhaban bikum“ odpovídali donekonečna „Šukran, šukran“. Teprve po několika dalších týdnech života v Egyptě jsme se dozvěděli, že děkovat za uvítací fráze v tomto případě není pravé ořechové. Stačí zopakovat danou frázi tak jak je, nebo s několika možnými obměnami a jede se dál. Ale aspoň byla legrace.

Hlavním cílem naší návštěvy Al-Fajúmu bylo poznat místní ekologické zemědělství. V Mohamedově domě jsme proto nejvíce času trávili posedáváním a poleháváním na židlích či koberecích, srkáním horkého čaje a kostrbatou diskusí. Naštěstí našim nevalným znalostem egyptské arabštiny čas od času pomohla angličtina jednoho ze dvou muhandísů (inženýrů), kteří byli shodou okolností u Mohameda na návštěvě a našich diskusí se pravidelně účastnili. Vše posléze doplnila praktická exkurze do okolních polí. Mohamed se oblékl do „gala“ a obklopeni dětmi a muhandísy jsme vyrazili. K nejčastějším plodinám místních farmářů patřila

kukuřice, bavlna, léčivé a aromatické byliny, rajčata, chilli papričky, cukrové melouny, čirok a datlové palmy. Bylo těsně před koncem letní sezóny, takže vše bylo v nejvyšším stupni zralosti a připravené ke sklizni. Okolo se pásli buvoli, krávy, kozy, ovce a celou scénu podbarvoval srdceryvný nářek oslů. Tenhle nezapomenutelný zvuk je součástí každé správné egyptské vesnice, neboť osel je tu využíván jako hlavní transportní zvíře.

Uprostřed polí jsme rozbili malý tábor a místní děvčata nám připravila na ohni opečenou kukuřici. K ní jsme přikusovali meloun z vedlejšího pole a čerstvé datle z palem nad hlavou. Poté jsme se velkým obloukem vrátili zpátky do vesnice.

Poslední den našeho pobytu nás již za svítání probudila Mohamedova žena s tím, že policejní patrola už čeká na návsi. Mohamed se tím ovšem nenechal rozhodit a klidně si ještě hodinku dospel. Teprve až když byli na nohou všichni muži z rodiny, šlo se snídat. Zdejší život začíná až po dopoledním čaji (tzn. přibližně v 10:00), takže k závěrečnému loučení došlo až těsně před polednem. To už byla na policejním důstoj-

níkovi, postávajícím se svými muži od brzkého rána na návsi, znát značná netrpělivost. Nakonec jsme však skutečně přešli zpět pod ochranu místní armády a v policejní Toyotě dojeli až na okraj města. Abychom to neměli tak jednoduché, museli jsme zde čekat na přivolaný taxík a do středu města jím dojet s patrolou v čele. Před hotelem povinnosti našich ochránců skončily. Neloučili jsme se však na dlouho, protože naše nově vytvořené známosti a návštěvy, které jsme v Al-Fajúmu plánovali učinit, je nenechaly vydechnout.

Nakonec, po dalších dvou dnech, nás s úlevou zavezli na autobusové nádraží, vybojovali pro nás lístek a zodpovědně dohlédli na to, že opravdu opouštíme město. U policejního kontrolního stanoviště na hranicích města jsme jim zamávali a ponořili se zpět do žlutavé šedi vyprahlé krajiny, která obklopuje dálnici mezi oázou Al-Fajúm a Káhirou.

Jiří Hejkrlik
Klára Hendlová

Většinu dne jsme tedy
trávili posedáváním
nebo poleháváním
v různých přijímacích
pokojích, které byly
nedílnou a většinou
nejluxusnější součástí
všech domů.

Strž (velký recenzní prostředek)

Drtikol v Uměleckoprůmyslovém muzeu (jako doma)

Výtvarné umění

Uměleckoprůmyslové muzeum pokračuje v mapování tvorby nejdůležitějších postav české umělecké fotografie výstavou František Drtikol: Fotografie 1918–1935. Navazuje tak na úspěšné expozice takových autorů jako byl Sudek, Funke, Rösler nebo (už dříve) samotný Drtikol. Na výstavě je opravdu na co se koukat. Sám Drtikol věnoval mnoho svých fotografií právě pořádajícímu muzeu, a tak jeho odborní pracovníci měli z čeho vybírat.

Volba exponátů byla striktně omezena výše uvedeným časovým úsekem a navazuje tak na výstavu minulou, která se zabývala předchozí tvůrčí etapou (1901–1914). Pražská zákoutí, krajiny a portréty vystřídal zájem o lidské tělo, o geometrický tvar a o duši. Úvodní série fotografií z počátku 20. let představuje kvalitní, ale nijak zásadně nový soubor témat, ve kterých se často objevují divadelní výjevy nebo zátiší. Už tady je ale vidět postupně sílící autorova touha po odhalování podstaty věcí. Postupně tak ubývá nejen zbytečných rekvizit, ale i ošacení modelů, modelek i jeho samotného.

Zřejmě ani takové odhalení nepovažoval Drtikol za dostatečné pro postihnutí skrytých skutečností. Do aranžovaných fotografií začal více zapojovat modely základních geometrických těles (válec, krychle, koule nebo kruh) a téměř k dokonalosti přivedl práci se světlem a stínem. Právě taková díla, ve kterých se spojuje světlo, geometrický útvar a někdy spíše tušené lidské postavy, představují vrchol jeho uměleckého snažení. Výjimečnost těchto fotografií byla uznána záhy po jejich vzniku, Drtikol za ně dostal velkou cenu na světové výstavě v Paříži. Snad nejznámější dílem z tohoto období je Vlňa (Oblouk). Za pozornost stojí i tro-

František Drtikol,
„Obraz“, 1926

jice čistě geometrických fotografií Oblouky, Obraz a Kompozice z roku 1928, ve kterých se autor velmi přiblížil k tvorbě jiného významného fotografa Jaromíra Funkeho. Jsou nejen krásné, ale usnadňují i pochopení prostorovosti abstraktních kompozic Kazimíra Maleviče nebo Vasilije Kandinského.

Záliba v dlouhých, expresivně protažených lidských postavách Drtikola neopouštěla. Na začátku 30. let se poněkud odvrací od nadosobní čistoty ideálních geometrických těles. Vystavené kresby postav a figurky pro vytváření kompozic postupně čím dál víc zaskakují za živé modely, přičemž se lze jen dohadovat, do jaké míry to bylo špatnou finanční situací Drtikolovy firmy a do jaké praktickou nerealizovatelností některých jeho kompozic s živými lidmi. V tomto období se stále více dostává do popředí Drtikolův zájem o lidskou duši a o východní filosofie. Duše se mimo jiné jmenuje i jeho nejznámější fotografie z tohoto období. Celkově však mají tyto pozdější fotografie kvalitu spornější. Některé z nich připomenou spíše díla ve stylu pozdního art deco. Mysticismus, na který Drtikol tak rád odkazuje, se plně projevil až později v jeho obrazech, ale to už je jiná kapitola jeho díla.

Expozice představuje základní milníky Drtikolovy umělecké cesty od tradičního zobrazování až po svět méně zřetelných idejí a mystiky. Výstavu jde doporučit jak znalcům Drtikolova díla, tak i těm, kteří se s jeho fotografiemi setkávají poprvé. Návštěvu však není vhodné příliš odkládat. Z důvodu vyšší citlivosti fotografií na světlo trvá jen do 6. června 2004.

Petr Jiška

František Drtikol, „Ruka“, 1929

Celkově však mají tyto pozdější fotografie kvalitu spornější. Některé z nich připomenou spíše díla ve stylu pozdního art deco.

Mysticismus, na který Drtikol tak rád odkazuje, se plně projevil až později v jeho obrazech, ale to už je jiná kapitola jeho díla.

František Drtikol,
„bez názvu“, kolem 1919

Strž (velký
prostředek)

Gromanova historická drtička

Ne že bych byl tentokrát líný otevřít nějakou historickou knihu (samozřejmě jsem byl). Ale ve schránce se mi ocitly hned tři časopisy, které se zabývají historií. A tak dnes propereme triko současným předním odborným českým dějepisným periodikům.

Dějiny a současnost

prošly v roce 2002 kompletní přeměnou. NLN, které ĎaS vydává, se tehdy rozhodlo změnit tradiční podobu titulu. Místo formátu A5 přišel větší A4, barevná už není jen obálka, ale také vnitřek časopisu. Texty jsou redigovány vcelku pevnou rukou a doprovázeny značným množstvím obrazového materiálu. Každé číslo má své stěžejní téma, kterému je věnována úvodní bratra třetina rozsahu. Dosud čtenáři nahlédli do témat: antika, daně, Maďarsko, Jan Hus, Španělsko a Portugalsko, pivo, Evropa, záchody a kanalizace, Morava, daleké cesty, Josef Dobrovský nebo Itálie. Ročník 2004 přináší zdraví a nemoc, středověk kolem nás, Araby na rozcestí, Gustáva Husáka a jeho dobu, dějepis ve škole a v prosinci se obrátí čelem k Německu. Pravidelně se objevuje třeba odborná anketa o historickou knihu roku (letos zabodoval Dušan Třeštík a jeho Mýty kmene Čechů a Hlad a hojnost: Dějiny stravování v Evropě od Massima Montanariho). Na stránkách ĎaSu historici vedou odborné diskuse (třeba o možnos-

tech historického poznání a konstrukci dějin) nebo také odhalují dosud neznámá nebo obecně neprosazená fakta (Josef Dobrovský a možnost jeho autorství ruských národních eposů). Jinak Dějiny a současnost drží velmi široký záběr témat a období, které na své stránky pouštějí, a také se mohou právem chlubit pestrým spektrem autorů (v aktuálním čísle nechybí třeba překlad starší studie Jacquese Le Goffa o královských ceremoniálech moderních francouzských prezidentů).

A když už je řeč o aktuálním ĎaSu: tématem je středověk kolem nás a kromě francouzského velikána zde najdeme studie Jiřího Hanuš o svatováclavské tradici nebo Ivo Hlobila o vídeňské škole v počátcích moderního hodnocení českého gotického umění. Zaujmut by mohla zvláště práce Martina Nodla o vnímání věku a stáří ve středověku, která dokazuje, že středověk – zde bohužel – skončil, netrval v nás. Sice přesně vnímáme svůj čas, víme kolik že nám letos právě je let – což například ve 13. století podle pramenů (př. soudních výpovědí) nebylo běžné, lidé zaokrouhlovali svůj věk na desetiletí nebo aspoň na roky končící pětkou (takže v roce 1427 podle všeho žilo ve florentském katastru jen 259 lidí ve věku 39 let, zato čtyřicetiletých bylo 11 200). Náš vztah ke stáří a speciálně ke stáří chudému, nuznému, žebrovému je ale naprosto odlišný. Středověk si svých chudých, bezmocných a ubohých uměl vážit, nebo si jich na rozdíl od většiny nás dnešních aspoň všímal.

Jinak Dějiny a současnost drží
velmi široký záběr témat
a období, které na své stránky
pouštějí, a také se mohou
právem chlubit pestrým
spektrém autorů.

Dále v novém ĎaSu najdeme rubriky Dějiny a věci s příspěvkem Martina Šolce o Pražských „tychonských“ sextantech, Shakespearovské historie II, práci Jana Klímy o Portugalské revoluci před třiceti lety, analýzu volební kampaně v roce 1946 od Michala Pehra, zamyšlení Ondřeje Matějky nad francouzským antiamerikanismem minulého století, fotografickou rubriku Aleny Lábové nebo rozhovor s Milošem Urbanem o psaní knih, krajíně a politice. A na závěr aktuality, glosy, zprávy, kapsář, čítárnu, recenze a zápisník. Na redakci o třech lidech víc než slušný výkon.

Historický obzor

je naopak po čertech úzký. Přestože mnohá jména renomovaných historiků z redakční rady ĎaSu najdeme rovněž v redakční radě HO, jde o list svou strukturou, zaměřením, redakčním zpracováním i grafikou zcela jiný. V záhlaví již 15 let stojí, že jde o „časopis pro výuku dějepisu a popularizaci historie“. Při ne příliš velkém zjednodušení bychom mohli ale říct, že pravdivější by byl podtitul „časopis pro odrazení od dějepisu a diskreditaci historie“. Ne že by texty zde publikované byly nezajímavé (zvlášť v minulém a předminulém roce publikované studie mediavelisty Martina Nejedlého z dějin francouzské kultury si plně zasloužily nedávné souborné vydání). Článcům ale jinak chybí pevné redakční vedení a pro popularizační a na studenty a je-

jich učitele zaměřený list nezbytný široký záběr témat. Zato jim nechybí leckdy až úporná délka a mnohomluvnost. Většinou zde najdeme práce o moderních dějinách zahraniční politiky a mezinárodních vztahů nebo českých sociálních a hospodářských dějinách. Vydavatelem je Aleš Skřivan ml. a šéfredaktorem jeho otec, profesor na FF UK. A tak jediná reklama na odborné publikace se týká produkce nakladatelství Skřivan, a také autoři se etablojí právě většinou z řad kolegů a studentů profesora Skřivana (výjimky zde potvrzují železné pravidlo). Časopis tak vzniká cestou nejmenší námahy se sháněním autorů a textů, nicméně se tím ochuzuje jeho popularizační a vzdělávací role, kterou si vytýčil plnit. Dlouhé a daty, fakty i čísla analýz naplněné stránky s minimem obrázků v nebarevném provedení jistě oblíbě HO také nepomohou.

Hlavním tématem současného čísla je práce Františka Stellnera o založení Petrohradu. Systematická, ale mnoho nového poznání neposkytující syntéza již publikovaných prací, napsaná navíc bez (v odborném tisku i v samotném HO obvyklého) poznámkového aparátu. Eva Holečková přichází se studií o americkém hnutí proti apartheidu, Roman Kodet popisuje rusko-japonské soupeření na Dálném východě na přelomu 19. a 20. století (mimochoodem oblíbené téma profesora Skřivana). Josef Grulich na závěr ještě probere dědicovou praxi a migraci na jihu Čech v 17. a 18. století. Zvláštní pozornost si jistě zaslouží rozsáhlá práce Jana Zouplny o The-

Krmelec

(rubrika ukradená z Tvaru.

Tvar má Kulturní krmítko

a my chceme taky krmit zvířata)

Čtení českých literárních periodik ve mně vyvolává stavy blízké orgasmu. Fakticky. Čím méně lidí zajímá mudrování o literatuře, tím větší rajc. Třeba v *Literárních novinách* (1. března 2004, č. 10) jsem jen okem zavadil o větu: *Pro mladého, řekněme, rozjitřeného snivce, jakým jsem byl před dvaceti lety i já...*, a už jsem se musel otřít. Jiří Peňás takhle divoce zaútočil na poslední stránce v *Knihovničce*, jako husita, vychytrale, po česku, sudlicí, cepem a řemdychem (nebo řemdichem). Protože já jsem byl také snivcem. Snil jsem o všem možném a nemožném, a jitření v tom bylo nepočítaně a neorganizovaně hodně moc.

Když jsem si tak pěkně přečetl první větu a zavzpomínal, věděl jsem, že článek bude pěkný a že ho dál nemusím číst, abych z toho vzpomínání náhodou nedostal infarkt tuplovaný s mrtvicí. Tak si spokojeně listuji médii a najednou strnu – slouží mi oči dobře, je tam opravdu napsáno: *Stanou se dánská ghettá dobrou adresou?* Takhle hnusný útok na časopis, který zrovna teď čtete, to je na disciplinární komisi. Nebo demonstrativně ukončit ligovou soutěž. Co tím myslel autor, který se ještě ke všemu k tomu neobrátil čelem, ale použil přizdisráčskou variantu *stanou se...?* Vypadá to na skupinový duel, v 6.00 na Florenci, zbraně budou vylovovány... (hlavně, abychom si nevylosovali ty řemdy/ichy). To v *Hostu*, tam jsou aspoň upřímní, tam už nějaký pátek píše Petr Minařík z *Větrných mlýnů* sloupek *Na špatné adrese*. Registrujeme to, ale děláme že nic. Gentleman na sedícího ptáka nestřílí, i kdyby k tomu náhodou foukal vítr z větrného mlýna.

(šfr)

Systematická, ale mnoho nového poznání neposkytující syntéza již publikovaných prací, napsaná navíc bez (v odborném tisku i v samotném HO obvyklého) poznámkového

aparátu. Eva Holečková přichází se studií o americkém hnutí proti apartheidu, Roman Kodet popisuje rusko-japonské soupeření na Dálném východě na přelomu 19. a 20. století (mimořádně oblíbené téma profesora Skřivana).

odoru Herzlovi, jednom z otců samostatného židovského státu. Samotné školní výuce pak má pomoci jedna stránka historických hesel a stránka výročí na leden a únor. Recenzní rubrika si vystačí z hod-

nocením knihy Mishy Glenneho Balkán 1804–1999 od Václava Horčičky (recenzent, stejně jako překladatelé hodnocené knihy, patří k nejbližším Skřivanovým kolegům).

HO tedy neplní svůj cíl, na který za 15 ročníků asi pozapomněl. Samotné texty nejsou bez zajímavosti a nelze jim upřít vy-

Krmelec

(rubrika ukradená z Tvaru.

Tvar má Kulturní krmítko

a my chceme taky krmit zvířata)

Život pro mistra

Potřetí vydané vzpomínky ženy Bohuslava Martinů Charlotty jsou, jak správně podykají editoři Ludmila Sadílková a Aleš Březina, spíše než popisem života popisem snu o něm. Zvlášť dobře se čte líčení idyl českých umělců v předválečné Paříži. Martinů bydleli ve stejném domě jako třeba Jan Zr-

avý: „...když jsme v podvečer zalévali každý svou zahrádku, připadali jsme si jako hrstka českých venkovanů uprostřed Paříže.“ Charlotte Martinů, tato hodná žena, a těžko jí to vyčítat, oddaně popisuje odevdanost svému muži, skladateli Bohuslavu Martinů, popisuje život, který mu opravdově dala. Ještěže editoři nelenili a všechny omyly, vynechávky i retuše v původním textu memoárů pečlivě doplňují. Kniha, kde se vyplatí číst všechny poznámky pod čarou.

(mg)

sokou odbornost. Každý z nich by se ale na stránkách šířeji pojatého periodika uplatnil lépe.

Soudobé dějiny

už svým názvem signalizují, že jde o specializovanou revue. Nejen tím, že svůj prostor dává výhradně studiím určitého období. Už po krátkém nahlédnutí je i provočenáři jasné, že na stránkách SD se vede odborná diskuse pro vědeckou obec. Profesionálně editovaný časopis (redakci má na starosti Milan Drápala) připomíná svým zpracováním spíše sborník. Texty nejsou narušovány obrázky ani jinými výraznými grafickými prvky, zato redakce klade důraz na novost a informační hodnotu studií nebo odvážnost a neotřelost myšlenek a výkladů v nich zveřejňovaných.

Číslo 4/2003 přináší studie a články Stanislava Kokošky o německé vojenské kontrašpionáži v Praze, Dalibora Státníka o československých zpravodajských hrách v Rakousku v počátcích studené války nebo Prokopa Tomka o únosu Jana Vlčka (komunistického rozvědčíka, který v roce 1954 emigroval na západ). Tomáš Vilímek přispěl materiálem Mezi námi čekisty o spolupráci politické policie ČSSR a NDR v letech 1970–1989. Recenzní rubrika zabírá třetinu časopisu a aktuální vydání uzavírá příspěvek Karla Hrubého do diskuse o perspektivách „pražského jara“, články Davida Kovářika o mezinárodní konferenci o sovětizaci armád sovětského bloku a Antonína Benčíka o boloňské výstavě Alexander Dubček, Itálie, Evropa. Daniel Štěpánek odhaluje obsah archivu z pozůstalosti Františka Kriegla, který je v Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR uložen.

Soudobé dějiny nezaujmu na stánku nebo v knihkupectví tak jako ĎaS, nemají to ani v úmyslu. Nedávají si do záhlaví ani vznešené cíle jako HO. Pokud bychom

Krmelec

(rubrika ukradená z Tvaru.

Tvar má Kulturní krmítko

a my chceme taky krmit zvířata)

Strž and its masters voice

Nadace Čapkova Strž (podle spisovatelova venkovského domu u Dobříše) vydala útlou knížku citátů a veršů z díla Karla Čapka. Editorky Jindra Klímová a Kristina Váňová v úvodu procítěně vybízejí čtenáře, aby se do Čapkových myšlenek začetli, mají-li „vnímavou duši“. Pak se tato „kyticke, kterou lze natrhat na Čapkově zahrádce“, plná slov, „která by Vám spisovatel možná říkal, kdyby Vás Strží mohl provázet“, stane „květinou ve Vaší knihovně“. A pak už následují jeden za druhým citáty: o civilizaci, lidstvu a jeho špatném stavu, o nebezpečí tech-

niky, o nutnosti demokracie, o národech, spravedlnosti i nenávisti mezi lidmi, o člověku a nakonec nechybí ani v době Mnichova napsaná Modlitba za pravdu. „Bože vrať světu pravdu! Bude to víc než smlouva míru, bude to cennější než každé spojení.“ Nad některými Čapkovými výroky vytrženými z kontextu si ale se selským rozumem nevystačíme: „Neúspěch: neužít příležitosti. Úspěch: zneužít příležitosti.“ A kdyby se někomu náhodou nechtělo číst, kdyby na to neměl dost vnímavou duši, přidaly editorky ještě CD s citáty z díla Karla Čapka Na břehu dnů v podání Jiřího Schwarze. Pěkný suvenýr z prvního jarního výletu.

Neúspěch:
neužít
příležitosti.
Úspěch:
zneužít
příležitosti.

(mg)

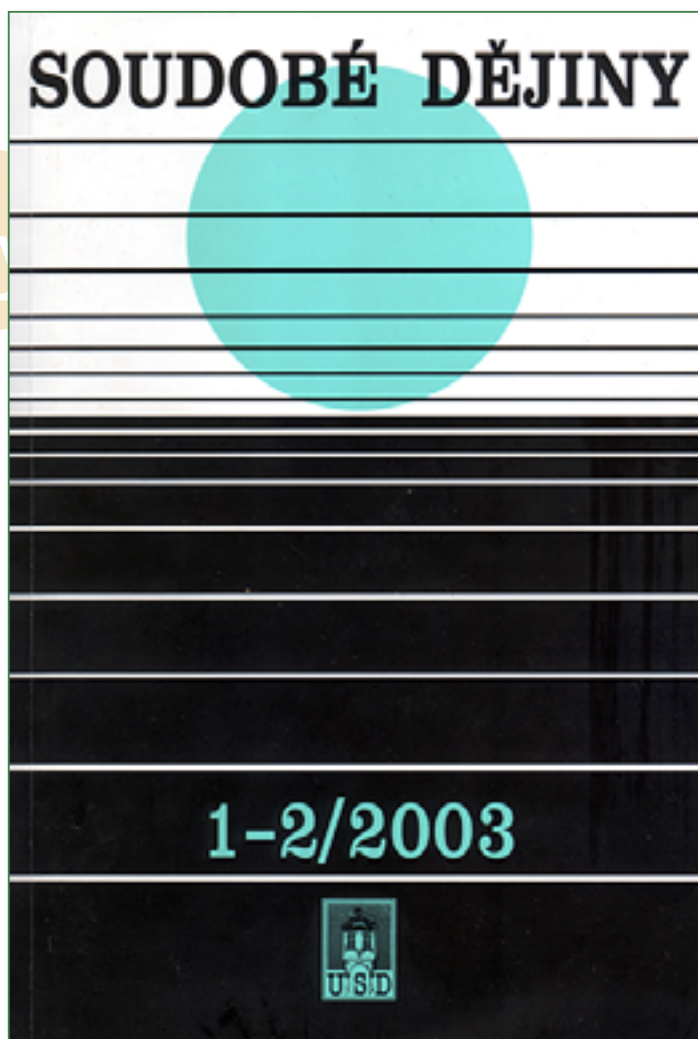

Pokud bychom však historické časopisy chtěli posuzovat podle toho, kolik podnětů ke studiu a kolik informací přinášejí svému specializovanému publiku, pak by právě SD uspěly na svém poli – ve studiu moderních dějin

však historické časopisy chtěli posuzovat podle toho, kolik podnětů ke studiu a kolik informací přinášejí svému specializovanému publiku, pak by právě SD uspěly na svém poli – ve studiu moderních dějin – z dnes zmíněných časopisů asi nejlépe.

Ve schránce se mi tentokrát ocitly hned tři časopisy zabývající se dějinami. Chtěl jsem o nich rychle napsat dubnovou historickou drtičku – četl jsem je celý týden. Příště raději zase o knihách.

Martin Groman

Krmelec

(rubrika ukradená z Tvaru.

Tvar má Kulturní krmítko
a my chceme taky krmit zvířata)

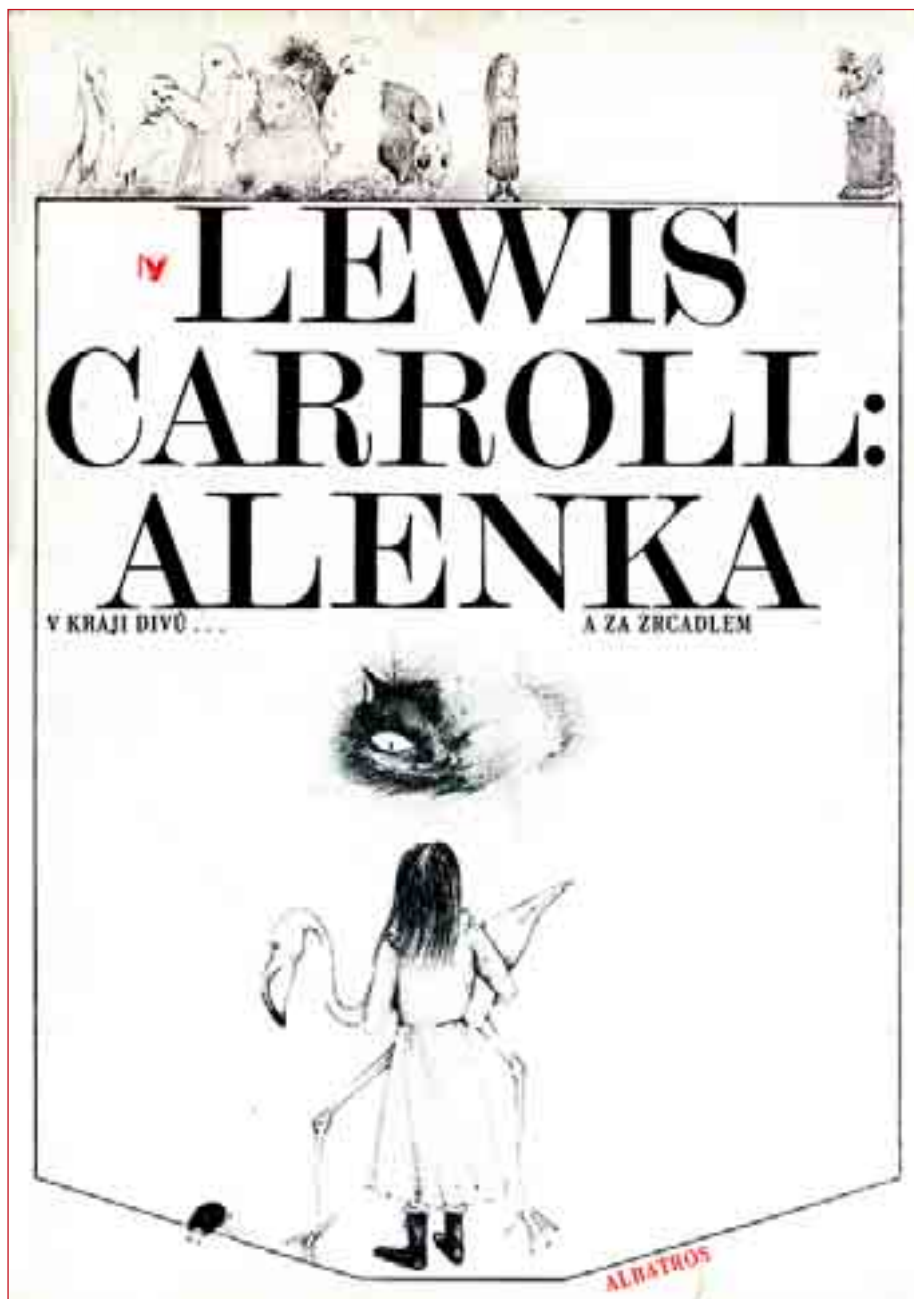
Život v novinách

Po úspěšném titulu Ferdinand Peroutka Pozdější život (1938–1978) vydal Pavel Kosatík „první díl“ novinářova životopisu Ferdinand Peroutka Život v novinách (1895 až 1938). Autor nelenil a přečetl množství literatury, archivních fondů a dobových novin a sestavil z toho všeho monografii o peroutkovském ideovém světě. O světě mezi liberalismem, demokracií, nacismem a komunismem, světem nahlíženým skrz ruské klasiky i Freuda. Přesněji, i když méně poutavě, by ovšem ti-

tul zněl Život na stránkách novin. Do zákulisí novin, kde Peroutka působil, do skutečného života v novinách nás totiž Kosatík bere jen do té míry, do jaké mu to umožňuje převážně již známá memoárová literatura z peroutkových soupeřníků. A tak třeba chybí skutečnost, že Peroutka v Tribuně požadoval zvýšení honorářů, což mu vedoucí redakce Hlaváč po několik let dopřával, aniž by o tom spravil vydavatele. Když Hlaváč svou pozici ztratil, správní rada požadovala na Peroutkovi „dlužné“ peníze zpět. Pohledávku po čase i žalobách označila jako „nedobytnou“. Tak hluboko do archivů ovšem Pavel Kosatík nedoputoval.

(mg)

Lewis Carroll: Alenka v kraji divů a Alenka za zrcadlem

Mám dětské období. Snažím se načíst věci, o kterých od dětství vím, že byly psány pro děti, a já je nikdy nečetl. Přivedlo mě k tomu kouzlo zvané Malý princ. Nevěřím, že z té knížky může nějaké dítě něco mít, ale dospělých už okouzila hodně. No a co by mělo následovat po Malém princovi, když ne obě Alenky?

Vztah Charlese Lutwidga Dodgsona (Lewise C.) k malé Alici (Alence) Liddelové propírají literární historici s nevšední chutí

Vztah Charlese
Lutwidga Dodgsona
(Lewise C.) k malé Alici
(Alence) Liddelové
propírají literární historici
s nevšední chutí a už
hodně dlouho.

Chudák Carroll v Neonu taky dostal svůj díl,
na pozadí půvabných Alenčiných fotek se
hojně spekulovalo, o tom byl-li či nebyl
pedofil. Nuže. Pedofilové možná byli i Jan
Amos Komenský a Jaroslav Foglar. No a co.

Odvraťme se teď od upatlaných spekulací
a zkusme si (v Alenkovském kontextu dnes už
skoro avantgardně) přečíst samotné knížky.

a už hodně dlouho. U nás naposledy ze-
vrubně asi Petrovský časopis Neon (dej-
mu pámbůh věčné odpočnutí). Neon měl
rád lehce lechtivá témata (chlubil se tím,
že nedostává dotace od ministerstva kul-
tury, takže musí čtenáře opravdu přitáhnout), ostatně Martin C. Putna v něm
uplatnil svou od té doby už nesčetněkrát
variovanou stať o homosexualitě v ději-
nách naší literatury. Homosexuála v ní
udělal skoro z každého lepšího českého
spisovatele.

Chudák Carroll v Neonu taky dostal
svůj díl, na pozadí půvabných Alenčiných
fotek se hojně spekulovalo, o tom byl-li či
nebyl pedofil. Nuže. Pedofilové možná by-
li i Jan Amos Komenský a Jaroslav Foglar.

Krmelec

(rubrika ukradená z Tvaru.

Tvar má Kulturní krmítko

a my chceme taky krmit zvířata)

Doopravdy lpím na spirituálním slunci...

Zpěvačka Jana Uriel Kratochvílová je ge-
niální žena. Dostat do časopisu Reflex (le-
tošní č. 11) věty jako: „Tohle je minulost
a ta se zbortila, zapomeňte na ni. Nic není
tak, jak bylo, jen se podívejte ven, je únor
a je jaro. Definitivně jsem se vzdala infantil-
ního lineárního času, vždyť useknete-li žíža-
le ocas, měla by umřít, ale neumře, tělo jí do-
roste! Žijeme ve spirálovitých cyklech. Je po-
třeba začít žít víc meziplanetárně a přestat
se fixovat pouze na vlastní tělesnou schrán-
ku. Cítím, jak celý vesmír vibruje a náš
hardware nestíhá.“ nebo „Definitivně zvítě-
zil bůh mamonu, pod jeho vládou se hardco-
re pornografie stala mainstreamem a k to-
mu zpívá Eminem a veřejně propaguje dro-

gy,“ nebo „prošla jsem hněvem na svět
a psala jsem, že planeta je žumpa tohoto lo-
kálního vesmíru. Teď jsem Uriel, boží oheň
a anděl, jsem nad tím...“ a taky „doopravdy
lpím na spirituálním slunci. Pouhý třídi-
menzionální svět má tu vlastnost, že uspává
spirity a lidi se začnou identifikovat se sve-
jma kárama.“ a nakonec „Tady, na zemi, je
to těžké, nejideálnější je breathariánství, sa-
mozřejmě i tak zabijete nějaké mikroby ve
vzduchu, když je vdechnete, občas to odne-
sou kytky nebo zelenina, ale aspoň přežije
kráva anebo brácha, kterýho byste snědl,
kdybyste měl opravdu velký hlad. Hlady se
přitom umřít nedá. Lidi jsou jen závislí na
jídle.“, tedy dostat do časopisu Reflex ta-
kovéhle věty by zasloužilo všechny novi-
nářské ceny, které u nás máme. Když už
hovadiny, tak po kilech!

(šš)

No a co. Odvráťme se teď od upatlaných spekulací a zkusme si (v Alenkovském kontextu dnes už skoro avantgardně) přečíst samotné knížky.

Dodgson (Carroll) byl matematik. Občas se mluví o tom, že Alenky jsou zašifrovaným matematickým poselstvím, nebo že v nich jsou přinejmenším skryty některé ze zákonů a paradoxů matematiky. Asi jsou. Jako nematematika mě to ale neuhranulo.

Na rozdíl od Malého prince si o Alenkách myslím (se vši tou troškou toho, co si ještě ze své dětské psychologie vzpomínám), že to opravdu dětské knížky jsou. Fantazie je v nich paradoxní (obě se koneckonců odehrávají ve snu) a jakákoliv smyčka je v nich možná. Děti ocení zvraty a snová logika-nelogika je jim možná bližší než poetický rozlet Exupéryho.

Příběh první, v němž Alenka spadne do jámy za společensky oděným králíkem, je „children only“ par excellence (jakože fakt vyložené pro děti a pro nikoho jiného). Alenka se v něm setká se spoustou roztodivných postav a prožije řadu pitoreskních dobrodružství, které můžou rozvíjet dětskou představivost a mohou být pro dítě lehce pochopitelné, ale já jsem se v nich ztratil. Nebyl jsem schopný přiřadit význam jediné příhodě, jedinému setkání, nedokázal jsem v čemkoliv z toho textu najít podobenství.

Alenka za zrcadlem se od Alenky v kraji divů trochu liší. Měl jsem pocit, že už částečně mluví i ke mně, některé věci jsem dokázal přijmout a zamyslet se nad nimi, svojí paradoxností odpovídaly na otázky, které jsem si byl schopen klást. Tady už se o podobenství mluvit dalo. Netvrdím, že jsem všechno pochopil bez problémů, ale jsou věci, které si zapamatuji. Už jenom samotný závěr, ve kterém se spekuluje, jestli byl celý příběh snem Alenky nebo Černého Krále (nebo některého z koťat, nebo kohokoliv jiného, a kdo je vlastně Černý Král?) by vystačil na celoživotní přemýšlení o solipsismu a o ontologii vůbec.

Alenčiny příběhy jsou nicméně opravdu knížkami pro děti, a byl-li Lewis Carroll náhodou pedofilem, pak tomu, co miloval, rozuměl. Na Alenkách si uvědomíte, jaký může být rozdíl mezi vaším a dětským vnímáním a o co jste možná s pubertou a zmižením brzlíku přišli. Nejde jen o tolik oslavovanou dětskou fantazii („Kuchyně se stane lesem a štokrle medvědem“). Jde o schopnost žít ve světě zázraků. Děti nejsou nevinné proto, že by nikomu neubližovaly (to ubližují zatraceně často), nebo proto, že nemají rozvinutý pohlavní pud (to popřel už Freud). Děti jsou nevinné proto, že vidí Boha dennodenně a nediví se mu. Přijde jim stejně přirozený a skoro nudný jako vám tyhle pafilozofické kecy.

Dospělým každopádně místo Alenek doporučuji radši Exupéryho.

Karel Lišaj

Alenka se v něm setká se
spoustou roztodivných
postav a prožije řadu
pitoreskních dobrodružství,
které můžou rozvíjet
dětskou představivost
a mohou být pro dítě lehce
pochopitelné, ale já jsem
se v nich ztratil. Nebyl
jsem schopný přiřadit
význam jediné příhodě,
jedinému setkání,
nedokázal jsem v čemkoliv
z toho textu najít
podobenství.

Krmelec

(rubrika ukradená z Tvaru.

Tvar má Kulturní krmítko

a my chceme taky krmit zvířata)

Priessnitz v Praze

Ve čtvrtek a v pátek 24. a 25. března natáčela jesenická kapela Priessnitz v pražské Akropoli cédéčko z živého koncertu. Cédečko si asi koupím, protože koncert stál za to. Byla na něm spousta lidí, a dali se tam potkat známí, o kterých jste už nevěřili, že ještě žijí. Jo, a abych nezapomněl, taky hudba stála za to.

(šš)

Biblické

„Vydej země

rozmanité druhy
živočichů, dobytek,
plazy a rozmanité
druhy zemské
zvěře!“ A viděl, že
je to dobré.

(První český překlad zlomků původní verze biblických textů, nalezených v kumránských jeskyních a v pohoří Sinaj. S pomocí ekumenického převodu bible přeložil Jan Katolista Turkyně.)

☉ stvoření světa

I řekl Bůh: „Budiž světlo!“ A viděl, že je to dobré. I stvořil Bůh nebe a zemi a viděl, že je to dobré. I řekl Bůh: „Hemžete se vody živočišnou havětí a létavci létejte nad zemí pod nebeskou klenbou!“ A viděl, že je to dobré. I řekl Bůh: „Vydej země rozmanité druhy živočichů, dobytek, plazy a rozmanité druhy zemské zvěře!“ A viděl, že je to dobré. I řekl Bůh: „Učiňme člověka, aby byl naším obrazem podle naší podoby.“ A viděl Bůh, že má být psáno: I mistr tesař se někdy utne.

☉ ženě

I uvedl Hospodin Bůh na člověka mrákotu, až usnul. Vzal jedno z jeho žeber a uzavřel to místo masem. A Hospodin Bůh utvořil z žebra, které vzal z člověka, ženu a přivedl ji k němu. Člověk zvolal: „Toto je kost z mých kostí a tělo z mého těla.“ Chtěl Hospodinu Bohu věřit, že to myslel dobře.

☉ vyhnání z ráje

O stromu uprostřed zahrady Bůh řekl: „Nejezte z něho, ani se ho nedotkněte, abyste nezemřeli.“ Žena viděla, že je to strom s plody dobrými k jídlu, lákavý pro oči, strom slibující vševedoucnost. Vzala tedy z jeho plodů a jedla, dala také svému muži, který byl s ní, a on též jedl. I vyhledal je Bůh a řekl Adamovi: „Nejedl si z toho stromu, z něhož jsem ti zakázal jíst?“ On odpověděl: „Žena mi dala z toho stromu a já jsem jedl.“ I řekl Bůh Hospodinu Adamovi: „Nechť je země prokleta, budeš z ní jíst jen v trápení, dokud si z příběhu tohoto nevezmeš ponaučení.“ Věděl však Bůh Hospodin, že muž si z něho ponaučení nikdy nevezme.

☉ hadovi

Bůh se zeptal ženy: „Proč vzalas plody toho stromu, z něhož jsem zakázal jíst?“ Žena odpověděla: „Za to může had. Řekl, abych jedla, a já jedla.“ I řekl Hospodin Bůh hadovi: „Polezeš po břiše, po všechny dny svého života budeš žrát prach.“ I bylo Adamovi divné, proč Hospodin trestá to syčící stvoření, které neslyšel se svou ženou nikdy promluvit ani slova.

☉ nahotě

Adamovi i Evě se otevřely oči a poznali, že jsou nahí. Spletli tedy fíkové listy a přepásali se jimi. I vysadil Adam banánovník, který se měl dostat do módy další jaro.

☉ Metuzalémovi

Ve věku šedesáti pěti let zplodil Henoch Metuzaléma. A chodil Henoch s Bohem po zplození Metuzaléma tři sta let. Všech dnů Henochových bylo tři sta šedesát pět let. Ve věku sto osmdesáti sedmi let zplodil Metuzalém Lámecha. Po zplození Lámecha žil Metuzalém sedm set osmdesát dvě léta. Všech dnů Metuzalémových bylo devět set šedesát devět let, a umřel. I věnoval Hospodin Bůh Židům gregoriánský kalendář.

zlomky

Θ synech božských a dcerách lidských

Za oněch dnů, kdy synové božští vcházeli k dcerám lidským a ty jim rodily, vznikaly na zemi zrůdy, ba ještě i potom. Dodnes je zveme: ti druzí.

Θ potopě

Noe i Šém, Chám a Jefet, synové Noeho, i Noeho žena a tři ženy jeho synů vešli do archy, oni i všechna zvířata rozmanitých druhů, všechno dobytek rozmanitých druhů, všichni plazící se zeměplazi rozmanitých druhů, každý pták, okřídlenec. Vody zmohtnuly a stále jich na zemi přibývalo. Archa plula po hladině vod. Druhého dne potopy nechal Noe prostřít obrovský stůl a řekl: „Znelíbila se Hospodinu krahulka, tvor lstivý, antilopě podobný, s masem velmi libovým.“ Noe i Šém, Chám a Jefet, synové Noeho, i Noeho žena a tři ženy jeho synů ji proto snědli. Dva tisíce druhů se takto za čtyři sta dvacet dnů potopy Bohu znelíbilo: bylo mezi nimi pegase, leviatana, kentaura i jednorožce.

Θ novém počátku

Po potopě vybudoval Noe Hospodinu oltář a vzal ze všech čistých dobytčat i ze všeho čistého ptactva a zapálil na tom oltáři oběti zápalné. I ucítil Hospodin libou vůni a řekl si v srdci: „Už nikdy nebudu zlořečit zemi kvůli člověku, přestože každý výtvar lidského srdce je od mládí zlý, už nikdy nezhubím všechno živé, jako jsem učinil.“ Nechtělo se mu také dělat potopy každý druhý rok.

Θ prokletí Cháma

Noe se napil vína, opil se a odkryl uprostřed svého stanu. Chám spatřil svého otce obnaženého a pověděl to venku oběma svým bratřím. Ale Šém a Jefet vzali plášť, vložili si jej na ramena a jdouce pozpátku přikryli nahotu svého otce. Tvář měli odvrácenou, takže nahotu svého otce nespatřili. Když Noe procitl z opojení a zvěděl, co mu provedl jeho nejmladší syn, řekl: „Proklet buď Chám, ať je nejbídnějším otrokem svých bratří!“ Nikdy neposuzuj velikost svého otce, pravil totiž Hospodin.

Θ rozmnožení lidstva

Misrajim zplodil Lúďany a Anámce, Lehábany a Naftúchany i Patrúsany a Kaslúchany – z nich vyšli Pelišťjci – a Kaftórci. Kenaan zplodil Sidóna, svého prvorozeného, a Chéta, Jebúsejce, Emorejce a Girgašejce i Chivejce, Arkejce a Sínana, Arvádana a Semárce a Chamáfana. Joktán zplodil Almódada a Šelefa, Chasarmáveta a Jeracha, Hadórama a Úzala a Diklu, Óbala a Abímaela a Šebu, Ofíra a Chavílu a Jóbaba. I přemýšlel Bůh, zda to s tím pudem pohlavním nepřehnal.

Θ Abrahamově ženě

Když se Abraham chystal vejít do Egypta, řekl své ženě Sáře: „Vím dobře, že jsi žena krásného vzhledu. Až tě spatří Egypťané, řeknou si: To je jeho žena. Mne zabijí a tebe si ponechají živou. Říkej tedy, žeš mou sestrou, aby se mi díky tobě dařilo a abych tvou zásluhou zůstal naživu.“ Když pak Abraham vešel do Egypta, spatřili Egypťané tu ženu, jak velice je krásná. Spatřila ji také faraónova knížata a vychválila ji faraónovi. Byla proto vzata do domu faraóna a ten kvůli ní prokázal Abrahamovi mnoho dobrého, takže měl brav a skot a osly a otroky a otrokyně i oslice a velbloudy. I viděl Bůh Hospodin, že již nemusí vysvětlovat slovo prozíravost.

⌘ Sáře a Hagaře

Sára, žena Abrahamova, mu nerodila. Měla egyptskou otrokyni, která se jmenovala Hagar. Jednou řekla Sára Abrahamovi: „Hle, Hospodin mi nedopřál, abych rodila, vejdi tedy k mé otrokyni, snad budu mít syna z ní.“ Abraham Sářiny rady uposlechl. Vzala tedy Sára svou otrokyni, Hagaru egyptskou, a dala ji svému muži Abrahamovi za ženu. I vešel k Hagarě a ona otěhotněla. Když viděla, že je těhotná, přestala si své paní vážit. Tu řekla Sára Abrahamovi: „Mé příkoří musíš odčinit. Ať mezi námi rozsoudí Hospodin.“ Abraham odpověděl: „Hle, otrokyně je v tvých rukou, nalož s ní, jak uznáš za dobré.“ Od té doby jí Sára pokořovala tak, že Hagar od ní uprchla. I viděl Bůh Hospodin, že žena nikdy nebere jména Hospodina do úst nadarmo.

⌘ smlouvě

Bůh Abrahamovi řekl: „Znamením mé smlouvy mezi mnou a vámi i tvým potomstvem, kterou budete zachovávat, bude toto: Každý mezi vámi, kdo je mužského pohlaví, bude obřezán. Neobřezanec, který by nedal své neobřezané tělo obřezat, bude vyobcován, porušil mou smlouvu.“ I říkal si Abraham, že Hospodin by neměl pít tolik vína a rozmlouvat se ženami.

⌘ Sářině zapírání

I řekl Bůh Hospodin Abrahamovi: „Hle, Sára bude mít syna.“ Abraham i Sára byli staří, sešli věkem a Sáře již ustal běh ženský. Zasmála se v duchu a řekla si: „Když už jsem tak sešlá, má se mi dostat takové rozkoše? I můj pán je stařec.“ Tu Bůh řekl: „Proč se směješ? Nevěříš moci Hospodina?“ Odpověděla: „Nesmála jsem se.“ On však řekl: „Ale ano, smála ses.“ Odpověděla: „Nesmála jsem se.“ On však řekl: „Ale ano, smála ses.“ Odpověděla: „Nesmála jsem se.“ I viděl Bůh Hospodin, že v některých přích nezvítězí ani Bůh Hospodin.

⌘ vyvolení Lota

I pravil Bůh Abrahamovi: „Křik ze Sodomy a Gomory je tak silný a jejich hřích tak těžký. Je po nich veta.“ V jednom z oněch měst však žil i Abrahamův synovec Lot. I přistoupil Abraham k Hospodinovi a řekl: „Možná, že je v tom městě padesát spravedlivých. Vyhleďš snad i je a nepromineš tomu místu, přestože je v něm padesát spravedlivých? Přece bys neudělal něco takového a neusmrtil spolu se svévolníkem spravedlivého.“ Hospodin odpověděl: „Najdu-li v Sodomě padesát spravedlivých, prominu kvůli nim celému místu.“ Abraham však k němu mluvil dále: „Možná, že se jich tam najde čtyřicet.“ Bůh pravil: „Nezahladím je kvůli těm čtyřiceti.“ Abraham však k němu mluvil ještě dále: „Možná, že se jich tam najde třicet.“ Bůh pravil: „Nezahladím je kvůli těm třiceti.“ Abraham dále řekl: „Možná, že se jich tam najde...“ Bůh ho přerušil: „Nech už těch řečí Abrahame, synovce tvého samozřejmě zachráním.“

⌘ návštěvě u Lota

I přišli dva poslové večer do Sodomy. Když je spatřil Lot, naléhal, aby u něho přenocovali. Dříve než ulehli, muži sodomští, mladí i staří, obklíčili dům. Volali na Lota: „Kde máš ty podezřelé muže, kteří k tobě této noci přišli. Vyveď je.“ Lot k nim vyšel ze vchodu a řekl: „Nedělejte nic zlého těmto mužům. Hleďte, mám dvě dcery, které muže nepoznaly. Jsem ochoten vám je vyvést a dělejte si s nimi, co se vám zlíbí.“ I byly dcery Lotovy zjevu tak strašlivého, že muže sodomské ranila slepota. Úpěnlivě potom křičeli na Hospodina, aby zničil město jejich sírou a ohněm.

⌘ Lotově ženě

Hospodin začal chrlit na Sodomu a Gomoru síru a oheň. Tak podvrátil ta města i celý okrsek a zničil všechny obyvatele měst, i co rostlo na polích. Zachránil jenom Lota a jeho dcery. Lotova žena šla za nimi vzadu, ohlédla se a proměnila se v solný sloup. I velebil Lot moudrost Boha Hospodina.

⊗ Lotových dcerách

Lot se usadil s dcerami v jeskyni. Tu řekla prvorozená té mladší: „Není muže v zemi, aby k nám podle obyčeje celé země vešel. Pojď, dáme otci napít vína a budeme s ním ležet. Tak dáme život potomstvu ze svého otce.“ Daly mu tedy té noci pít víno. Pak vešla prvorozená a ležela s otcem. Příštího dne řekla prvorozená té mladší: „Hle, na dnešek jsem ležela s otcem já. Dáme mu pít víno i této noci a budeš s ním ležet.“ Daly mu tedy pít víno i této noci a mladší přišla a ležela s ním. Tak obě Lotovy dcery otěhotněly se svým otcem. I viděl Bůh, že na svých příkazech má stále co vylepšovat.

⊗ hledání Rebeky

Abraham poslal svého služebníka do aramského Dvojříčí, aby tam našel ženu pro jeho syna Izáka. Služebník tedy vzal deset velbloudů svého pána a jel. Přišel do domu Betuélova a řekl: „Dej svou dceru Rebeku za ženu Izákovi, synu Abrahamovu.“ Betuél a jeho syn Lában odvětili: „Proč bychom tak činili?“ Služebník Abrahamův řekl: „Cestou jsem měl sen. V něm jsem byl u pramenu v poušti, když tu přijde dívka. Řekl jsem jí: Dej mi prosím napít. Ona odpověděla: Jen se napij, a také tvé velbloudy napojím. Hospodin mi potom v tom snu řekl: Tak poznáš ženu pro Izáka. Dnes ráno jsem přišel k pramenu v poušti a viděl Rebeku. Řekl jsem jí: Dej mi prosím napít. Ona odpověděla: Jen se napij, a také tvé velbloudy napojím. Vyvolil ji tedy Hospodin.“ I viděli Betuél a Lában, že musejí dát Rebeku Izákovi podle vůle Hospodina. Jen Rebeka se divila, co jiného by měla říci u pramenu v poušti muži s deseti velbloudy.

⊗ Izákově ženě

Abrahamův syn Izák se usadil v Geraru. Když se muži toho místa vyptávali na jeho ženu Rebeku, řekl: „Je to má sestra.“ Báł se totiž říci, že je to jeho žena, aby ho muži toho místa kvůli Rebece nezabili, neboť byla půvabného vzhledu. I poznal Bůh, že jablko nikdy nepadá daleko od stromu.

⊗ zápasu Jákovových žen

Syn Izákův Jákob měl za ženy dvě sestry: Leu a Ráchel. Hospodin Leje otevřel lůno a ona porodila tři syny, Ráchel však zůstala neplodná. Žárlila na svoji sestru a řekla Izákovi: „Tu je má otrokyně Bilha, vejdi k ní! Porodí na má kolena, a tak i já budu mít z ní syny.“ Bilha porodila dva syny a Ráchel řekla: „V úporném boji o Boží přízeň jsem zápasila se svojí sestrou a obstála jsem.“ Lea už nerodila, vzala však svou služku Zilpu a dala ji Jákobovi za ženu. Také Lejina služka Zilpa dala Izákovi dva syny. Lea řekla: „Jaké blaho pro mne.“ Otěhotněla potom ještě jednou a řekla: „Jak pěkným darem obdaroval Bůh právě mne! Tentokrát už bude můj muž zůstávat se mnou. Porodila jsem mu tolik synů!“ Otevřel však Bůh lůno i Ráchel. Porodila syna a řekla: „Bůh odňal mé pohanění.“ I viděl Bůh Hospodin, že děti nikdy nepoznají pravý důvod, proč je ženy chtějí.

⊗ Šalamounově soudu

Přišly ke králi Šalamounovi dvě ženy. Jedna řekla: „Já a tato žena bydlíme v jednom domě a já jsem u ní v domě porodila. Třetího dne po mém porodu také tato žena porodila. Syn této ženy však v noci zemřel, neboť ho zalehla. Proto vzala mého syna od mého boku, položila si ho do klína a svého mrtvého syna položila do klína mně. Ráno jsem vstala, abych svého syna nakojila, ale on byl mrtev. Když jsem si ho však prohlédla, zjistila jsem, že to není můj syn.“ Druhá žena však prohlásila: „Nikoli. Můj syn je ten živý a ten mrtvý je tvůj.“ A tak se před Šalamounem hádaly. Král proto poručil: „Rozetněte to živé dítě ve dvě. Jednu polovinu dejte jedné a druhou polovinu druhé.“ Myslel, že pravá matka řekne: „Dejte novorozeně té druhé, jen je neusmrcujte.“ Dítě by jí potom dal a lid Izraele by viděl, že je nadán Boží moudrostí k vykonávání soudu. Když však králi přinesli rozetnuté dítě, viděl, že touha žen po spravedlnosti přesahuje vše.

Taková metažurnalistika

Pomalů, ale přece se u nás zvyšuje novinářská (sebe) reflexe. Minimálně tím způsobem, že na internetu najdete kolem tuctu stránek (při podrobném hledání i víc), na nichž se novináři vyjadřují ke své práci nebo k činnosti svých kolegů. Taková metažurnalistika.

Někdy zazní názory zajímavé, jindy „zajímavé“. Pár těch nejlepších jsem pro vás vybral a bez jakýchkoliv úprav je teď předkládám. Nechci zavádět nějaké škatulky (jako že ten a ten dotyčný není doopravdy novinář, tak proč ho sem dávat). Výroky taky nehodlám nijak komentovat, jen občas mi to nedá a prohodím něco o kontextu, v němž se vyskytly.

Nuže, pojďme na to. Přeji vám zajímavé zážitky.

„V redakci publicistiky televize Nova a samozřejmě zejména v pořadu Na vlastní oči pracují velmi zkušené novináři, které nám veřejnoprávní elektronická média ale i nejprestižnější tištěná média závidějí a také se je neustále zkoušejí získat. ... Jádro týmu pořadu Na vlastní oči se za deset let nikomu nepodařilo rozložit. Je to jistě i proto, že dodržujeme na-prosto přísně pravidla kvalitní novinářské práce. Zásadně dáváme slovo oběma stranám sporu, ověřujeme fakta tak důkladně, že se

v našem pořadu prakticky nemohou objevit nepodložená tvrzení...“

Radek John v rozhovoru pro server Česká média. Otázky za ČM pokládal Radim Hreha, jeden z kmenových (čili novofilních) redaktorů ČM, takže si s RJ vesele notovali, jak je Nova dobrá.

„Forma zpravidla kopíruje obsah, takže u moderátora, který není mocen kultivovaného projevu, můžeme důvodně předpokládat i neschopnost kultivované myšlenky. ... Z druhé strany na noblesní vyjadřování lze vztáhnout klasickou metaforu, kterou uvádí Matouš v šestém verši sedmé kapitoly evangelia, že totiž není moudré házet perly sviním. Na to si ‚priváti‘ (komerční stanice, pozn. MC) dávají bacha, neboli dobrý pozor.“

Ivan Hoffman, Radioforum, o poslancekém nápadu uzákonit pro soukromá elektronická média povinnost mluvit spisovně

„Dost mi chybí jednoduché, černobílé noviny zaměřené na fakta, ovšem se silnou názorovou stránkou.“

Jan Potůček v rozhovoru pro Česká média

„Jendo, myslíš, že si svůj plat zasloužíš? Nechceš zkusit zase jiný obor?“

MF Pozítí, blog redaktorů MF Dnes a přátelých, na adresu J. Potůčka

„Mezi novináři se to ví: napíšete-li fakt zajímavou zprávu, bude ji mít druhý den i Právo. Jen zapomene napsat, odkud ji vzalo.“

Tentýž blog na adresu nejmenovaného konkurenčního deníku

„Ve čtvrtek 18. 3. 2004 proběhla ... diskuse na téma bulvarizace českých deníků. Na tom by nebylo nic špatného, kdyby ji nepořádal server Česká média, neúčastnili se jí zástupce šéfredaktora Mladé fronty Dnes Robert Čásen-ský, redaktor časopisu Týden Miroslav Korecký, ředitel Institutu mediální komunikace a nakladatel Petr Žantovský a mediální pedagog Milan Šmíd. ... Díky pořádající agentuře diskutovali ti praví s ještě pravějšími. ... Žantovský si zpíval svou písničku o Sarajevu a božském panu profesoru Klausovi, ačkoliv o televizích být diskuse neměla; Ivan Jemelka se snažil stát se teoretikem, ačkoliv to neumí; moderátor Radko Kubičko z ČRo 6 byl naprosto nedovzdělaný, nepřipravený a koktal; pá-nové „z praxe“ od tisku tvrdili za posměšků části publika i rozčilené argumentace Milana Šmída, že oni vytvářejí ty nejserióznější noviny.“

Štěpán Kotrba v Britských listech hodnotí „mediální“ debatu o bulvarizaci českého tisku v Nostickém paláci

„O titulní strany se v Týdnu vede krutý boj. Protože to opravdu funguje. Pokaždé, když

se na titulu objeví polonahá blondýna, je počet prodaných výtisků o 5–10 tisíc větší.“

Miroslav Korecký (Týden) v téže debatě

„Hlavně se netvařme, že je jiný důvod k existenci veřejnoprávních médií, jiný než to, že jsme je zdědili. To si myslím, že přijmeme. Protože všechno, co jsme tady slyšeli, pokusy, pokusy někdy legrační, někdy méně legrační, definovat veřejný zájem v oblasti médií, to bychom přece mohli klidně zkusit definovat v oblasti tištěných médií, printů, copak integrita, o které mluvil pan Jiráček, zpravodajská vyváženost, kultura, vzdělání, to neumí tato média nebo to nedělají?“

Ladislav Jakl, prezidentův tajemník, v debatě o veřejnoprávních médiích, 20. listopadu 2003

A na závěr klasik:

„Nemít myšlenku a umět ji vyjádřit – na tom se pozná žurnalista.“

Karl Kraus

Tak. Myslím, že pro dnešek by várka novinářských výroků o novinářích mohla stačit. Máte pocit, že jste se z tohoto článku dozvěděli něco o úrovni české veřejné debaty o zásadních problémech naší žurnalistiky? Já tedy ne. Ale za přečtení to podle mě stálo.

Miroslav Cingl

Pozvánka
Dobré adresy:
V pátek 23.4.
v 19.00 se
v čajovně
U studánky
na Letné (ulice
U Studánky 27)
koná
prévertovský
večer. Číst se
budou
Prévertovy
básně,
pohádky atd.
a některé texty
mladých autorů
inspirované
Prévertem.
Zároveň se bude
otevírat výstava
fotek
Petra Diviše.

Chvála vzdělanců

„Posaďte se, pane kolego,“ pravila předsedkyně jisté komise, „obhaja práce bude vypadat tak, že.... ale co bych vám povídala,“ povídala, „vy to znáte, vždyť jste graduovaný.“

Poněkud jsem sebou trhl, neboť jsem v prvním okamžiku slyšel „granulovaný“. Ve druhém okamžiku jsem už hlásky dešifroval správně, nicméně význam toho slova mi došel až někdy mezi okamžikem sedmáctým a osmáctým.

Pěkně děkuju. Pět let jsem studoval, aby ze mě potom bylo takovéhle hnusné slovo! A to je, jak jsem po chvíli úvah zjistil, ještě to nejmenší. Čeština totiž nemá vzdělance ani trochu ráda.

Třeba hned ty nejviditelnější známky graduovanosti, tedy tituly. Absolventům na nižším stupni propůjčuje stát, škola a jazyk český titul bakalář, odkud je jen kousek k titulu popelář. K nejrozšířenějšímu titulu Mgr. snad už není ani co dodávat (možná jen to, že při jeho důsledném uplatňování se jakékoliv prostředí rázem promění v lékárnu).

Univerzitní prostředí samotné nabízí celou řádku slov, které buď (přinejmenším) divně znějí, nebo z nich lze snadnou přesmyčkou vyrobit slovo s důstojností akademické obce zcela neslučitelné. Vždyť asistent je, přeloženo do češtiny, obyčejný pomocník, pučmidrát, podržtaška. Moc mu nepomůže, ani když povýší, protože s povýšením získává i přívlastek „odborný“, který mu, pokud už ji nemá od začátku, po změ-

ně písmene přidá další kvalitu. Dizertační práce poněkud zavánějí (slovně i fakticky) dezercí a habilitace je zase pojem tak málo

Honzy Hanzla

Sex!

Vraždy!

Plyšáci!

Podobrazník...

známý a mlhavý, že si pod ním většina lidí může představit tak akorát první z řady opakovaných vyšetření nazývaných pak rehabilitace. Slavnému pedelovi stačí změnit jediné písmeno, aby byla jeho oficiální důstojnost ta tam, což je užitečné, protože před pedelem se člověk ocitne jednou, maximálně párkrát za život, zatímco ve verzi s „r“ se pak pohybuje téměř neustále. Jak jsem zjistil, nezachrání to ani latina, neboť jeden můj kamarád nedávno hbitě doplnil řadu nejvyšších univerzitních hodností: Honorabilis, Spectabilis, Syphillis...

Degradaci graduovaných však napomáhají i sami graduanti různého grádu. Mám na mysli samotné univerzitní a vysokoškolské činitele, kteří se rozhodli přejmenovávat bývalé katedry na ústavy. Již několikrát jsem se tak setkal se zcela vážně míněnou otázkou „Z jakého jste ústavu?“, na níž jsem nikdy nedokázal vážně odpovědět.

Důsledky této diskriminace podle úrovně vzdělání ze strany češtiny jsou potom katastrofální. Jedna moje dobrá kamarádka si mi třeba nedávno postěžovala: „Dala jsem si na seznamku inzerát: ‚Mladá, graduovaná translatoložka hledá příjemného, podobně postiženého mladého muže. Zn. Do devíti měsíců postgraduál.‘ Myslíš, že se mi někdo přihlásil?“

Uvedená slovní výbava opěvované elity národa má ale i jisté pozitivum. Aspoň té české bandě magorů nestoupne příliš vědomí vlastní důležitosti do jejich granulovaných hlav.

příloha

Být svůj

Jiří Ruml

Novináři prý bývají oslavovanější po smrti než za života. DA může toto úsloví dnes už jen potvrdit. Přílohu pro Jiřího Rumla jsem nosil v hlavě už dlouho – náš rozhovor o časopisu Reportér a o pražském jaru 1968 vznikl v roce 1999. Bude nakonec ale už jen vzpomínkou a nedodělkem – Jiří Ruml 20. února zemřel.

Noviny, zvlášť ty Lidové, které na konci normalizace právě Jiří Ruml obnovil, na něj vzpomenu rychle a chvatně, jak už to tak v tisku bývá. Kromě několika osobních vzpomínek opsaly životopis dodaný z ČTK. Z něj se zdálo, že život Jiřího Rumla začal v šedesátých letech, že nebyl v mládí redaktorem Rudého práva, že ho novinářině naučili mimo jiných také E. E. Kisch nebo Stanislav Budín, že nepatřil do rozhlasového týmu, který v soudní síni zaznamenával proces s Rudolfem Slánským a spol. Nekrology nepostihly, nemohly či ani nechtěly postihnout, jak a proč lidé jako Jiří Ruml po válce do KSČ vstoupili, proč ji neopustili, ale museli z ní být o dvacet let později vyhozeni, a proč potom proti ní tolik bojovali. Snažili se zapomenout, byli uraženi, chtěli napravovat své někdejší omyly... Možností je mnoho a mne už – co se aspoň Jiřího Rumla týče – asi nepřestane mrzet, že jsem se ho na to nikdy nezeptal.

Jak vznikl Reportér?

Reportér vznikl souhrou náhod. Honza Zelenka musel odejít z Večerní Prahy a šel na půl roku na stáž do Německa do Sternu. Chtěl potom tady u nás zavést podobný týdeník. Jirka Kubka byl dlouhá léta generálním sekretářem Mezinárodní organizace novinářů a v roce 1966 se měla konat schůze MON někde v Alžíru a tam už neměl být zvolen. Ada Hradecký hledal pro něj nějaké uplatnění u nás. Kombinací těch tří okolností, vznikla myšlenka na vytvoření Reportéra. Kubka ale do Alžíru odjel, Rusové, kteří MON ovládali, si všechno rozmysleli a on byl generálním sekretářem zase zvolen. Přece jen patřil ke kádru KGB. Reportéra tedy Kubka dělal jako šéf jenom půl roku. Po něm to převzal Ada Hradecký jako předseda Svazu československých novinářů. To Svaz seděl ještě na Vinohradské třídě, tam, co je dneska Svobodná Evropa.

A ve stejném domě byl také Studijní ústav novinářský a v jeho archivu bývalý komunista a novinář Stanislav Budín.

Ano Budín se stal nepsaným šéfem zahraniční rubriky Reportéra. Ada vedl redakci, která sestávala z asi pěti lidí. My všichni ostatní jsme byli jen dopisovatelé. Já jsem v té době byl z trestu po-

Ve vzpomínkách přátel, které po Rumlově smrti vyšly, se často objevovalo slovo „statečný“. Vždy bylo spojováno s jeho činností v Chartě 77, ve Výboru pro ochranu nespravedlivě stíhaných a při obnově Lidovek. Já jsem Jiřího Rumla zažil jako velmi statečného člověka v posledních sedmi letech, kdy zvláště těch posledních pět bojoval s těžkou nemocí. Mluvil o ní otevřeně, bez dramatizování, smířeně, ale ve skutečích ani v léčbě se nikdy nepoddával. Snad ho tak otužil perný život, snad začal mít nadhled nad věcmi, když se za normalizace musel žít jako jeřábník, snad to měl v sobě odjakživa. Nedávno jsem se dočetl, že jiný novinář Ferdinand Peroutka (jehož cenu Jiří Ruml v roce 1995 založil) pro muže, kterých si vážil, používal kiplingovské označení „Muž“. Napadlo mne, jak by se Peroutka asi vyrovnal s Rumlem, který mu už z principu musel být ve své době světonázorovým oponentem. Označení jako je „Muž“ mají ale svá úskalí – jsou plochá. Sama o sobě mnoho neřeknou a třeba statečné ženy jimi nepostihnute vůbec. Pro mne byl Jiří Ruml zajímavá postava, ne vždy jsem s ním mohl souhlasit, někdy jsem mu ani nerozuměl, ale vždy jsem viděl, že je svůj.

Když jsme se setkali kvůli našemu rozhovoru, zajímala mne jeho činnost v šedesátých letech a jeho pohled na tu dobu. Tušil jsem, že bude v něčem poplatný pohledu „osmašedesátníka“, že mu ale nebude chybět ani určitý odstup. Že bude svůj.

Označení jako je „Muž“ mají
ale svá úskalí – jsou plochá.

Sama o sobě mnoho
neřeknou a třeba statečné

ženy jimi nepostihnute

vůbec. Pro mne byl Jiří

Ruml zajímavá postava, ne

vždy jsem s ním mohl

souhlasit, někdy jsem mu

ani nerozuměl, ale vždy

jsem viděl, že je svůj.

slán do severních Čech, ale byl jsem ve vedení Svazu a řídil jsem tzv. etickou komisi, která pět let připravovala etický kodex SČSN a nikdy ho nedokončila; žádný z našich návrhů na ÚV KSČ neuspěl. Ada mě tedy požádal, jestli bych externě s Reportérem nespolečně pracoval. Takže většina mých prvních reportáží byla ze severních Čech. Budín byl zase zadobře s Milanem Weinrem, který vedl zahraniční redakci rozhlasu, takže v Reportéru velmi brzy pracovali všichni reportéři z rádia. Začal tam Jiří Dienstbier, Jiří Hanák, Věra Štovičková i Honza Petránek.

Kterou svou reportáž z Reportéra považujete za nejdůležitější?

Koncem roku 1967 vyšla moje reportáž o strahovských událostech nazvaná Budiž už konečně světlo. Ada Hradecký mi tehdy

řekl: Hele napiš to, ale dáme to, až dostaneme pokyn. Na konci roku 1967 se totiž rozhodovalo, co bude s partají dál. Strahovské události se staly v den, kdy na Hradě sedělo ÚV. Když studenti vyšli do ulic s heslem Více světla, protože jim na kolejích stále vypadal proud a oni se nemohli učit, tak si to ÚV vztáhlo na sebe a potom došlo k masakru na strahovských kolejích. Dělal jsem rozhovory se zraněnými studenty i s doktorem Válkem, který je v nemocnici Pod Petřínem ošetřoval. Válek se mi tehdy přiznal, že to byl taky on, kdo v roce 1948 léčil studenta postřeleného při demonstracích studentů na Hradě, když šli podpořit Beneše. Ten student se jmenoval Řehulka, měl prostřelenou nohu. Později se stal lesníkem, ze školy ho vyhodili. V roce 1967 žil v Kuklenách u Hradce Králové, zajel jsem tam za ním a udělal jsem s ním rozhovor. Byl s rokem

1948 už smířený. Já jsem si ale v archivu našel toho policajta, který ho postřelil, a za ním jsem byl v Jihlavě. On byl naopak na komunisty hrozně naštvaný, protože ho od policie vyhodili a měl malý důchod.

Ještě bych se vrátil – jaký důsledek podle vás měly „strahovské události“ na pád Novotného.

Byly přímo hřebíčkem do rakve Novotného a jeho vedení. Zasedání ÚV v listopadu bylo přerušeno, jednak se nedohodli a jednak delegace odlétala do Moskvy na oslavu VŘSR. Pokračovat se mělo v prosinci, přijel sem Brežněv a prohlásil ono ruské: Eto vaše dělo. To bylo už pověstné úsloví, dokonce koloval vtíp, že když umřel Zápotocký tak se rozhodovalo o tom, kdo bude prvním tajemníkem. A Václav Kopecký, který neuměl moc dobře rusky, šel volat do

A Václav Kopecký,
který neuměl moc
dobře rusky, šel volat
do Moskvy pro
instrukce. Řekli mu:
No vot eto vaše dělo.
Vrátil se a volal: Říkají,
že Novotný je kanón.
Tím se podle anekdoty
Novotný stal šéfem
KSČ. Ale pravdou je,
že se vždycky stal
generálním
tajemníkem někdo,
kdo byl nejlépe
ovladatelný. Zápotocký
pro svou sociálně
demokratickou
minulost, Novotný – to
mně říkal Dolanský
– se neosvědčil ani
jako kolportér
komunistických novin,
Dubček, Jakeš atd.

Moskvy pro instrukce. Řekli mu: No vot eto vaše dělo. Vrátil se a volal: Říkají, že Novotný je kanón. Tím se podle anekdoty Novotný stal šéfem KSČ. Ale pravdou je, že se vždycky stal generálním tajemníkem někdo, kdo byl nejlépe ovladatelný. Zápotocký pro svou sociálně demokratickou minulost, Novotný – to mně říkal Dolanský – se neosvědčil ani jako kolportér komunistických novin, Dubček, Jakeš atd. Vždycky to byl někdo, kdo se dal snadno ovládat. V polovině prosince už došla doba tak daleko, že jsme reportáž vydali. Jedna soudružka, Kaňhová-Besserová, chtěla v prosinci 1967 přerušit jednání, protože se musely péct vánočky. Ale to období kolem Vánoc bylo velmi nebezpečné, protože Novotný tehdy připravoval puč. Generál Prchlík, vedoucí devátého oddělení ÚV to odhalil, udělal tiskovku a tím všechno zachránil. Až po letech jsem se dověděl od své sestřenice, která byla na Hradě sekretářkou, že Brežněv při své návštěvě celou noc proseděl s Dubčekem, tehdy už bylo jasné, že po Novotném přijde Dubček. Zvolen byl v lednu 1968.

Jak se změna ve vedení strany projevila ve svobodě slova, v tisku, konkrétně v Reportéru?

Reportér se tehdy potýkal jednak s tím, že po sjezdu Spisovatelů 1967, kde Kohout, Kundera, Vaculík dostali stranické tresty, byly spisovatelům odejmuty Literární noviny. Hradecký dostal stranický příkaz, že autoři Literárních novin nesmějí psát do Reportéra ani jinam. Tehdy jsme se s Hradeckým chytli, já jsem odstoupil z vedení SČSN. On to vzal na vědomí, ale na partaji to neohlásil. Ze stejného důvodu došlo taky ke konfliktu mezi Hradeckým a Budínem, protože redakce se rozhodla, že ty vyhozené spisovatele budeme tisknout a pod jejich jmény. Hradecký potom z Reportéra odešel a místo něj jako šéfredaktor nastoupil Budín.

Ještě nebyl zrušená cenzura, ale vy jste na to moc nehleděli.

Už v březnu jsme přestali poslouchat Hlavní správu tiskového dozoru. Texty se dřív posílaly na HSTD, měli jsme tam známého cenzora. Reportér se stal protagonistou pražského jara, spolu s Literárními novinami, respektive Literárními listy. Rozpad cenzurní praxe de facto začal Holotík, spíš bulvární novinář z Práce, který napsal o případu generála Šejny, který šmelil s armádním materiálem a utekl. To byl první velký únik informací. Potom jsme se vzbouřili proti cenzuře a přinutili jsme Federální shromáždění, aby připravilo tiskový zákon, kde byla zrušena cenzura. Ten shodou okolností předkládal místopředseda vlády Gustáv Husák. Ten strávil v Reportéru celý den začátkem června 1968 a tam nám vyprávěl, jak ho zavřeli, proč se naučil česky, když ho bachaři uráželi pro jeho slovenštinu a vyprávěl nám taky o svém projevu na květnovém plénu, kde napadl politiku Novotného a tomu potom bylo pozastaveno členství v KSČ. Ten Husákův projev se nikde neobjevil, jen v Reportéru, což mi ohromně nahrálo, když jsem už jako vyhozený novinář a jeřábík v roce 1976, potom co napsal dopis Husákovi Havel, 28. března na Josefa poslal Husákovi otevřený dopis, kde jsem mu z tohoto dopisu citoval.

Jak na vaše rozhodnutí ignorovat cenzuru reagovali sami cenzoři?

Nemohli nic dělat, jenom se někteří, třeba cenzor v rozhlasu, mstili potom, když přivedli sovětské vojáky do rozhlasu v srpnu. Po srpnu byla cenzura obnovena, ale ne už pod HSTD, ale jako Úřad pro tisk a informace. Každá redakce si měla ze svých řad vybrat někoho, kdo bude cenzora dělat. Tak my jsme si vybrali Vládu Nepraše, který byl nejradikálnější z nás ze všech. Společně s Jirkou Ledererem jsem tehdy na ÚV požadoval, aby se změnila cenzurní praxe, aby se to nedělalo jako dřív, že když byl článek zabaven, musel na jeho místě vyjít jiný, ale aby noviny vycházely s bílým

místem. Samozřejmě se nás chtěli zbavit, zavolal si mě Galuška a řekl, že na pokyn Hamouze jedná o tom, aby mi byl vydán diplomatický pas a že mě pošlou do Paříže do UNESCO. Doma jsme se pak rozhodli, že nikam nepojedeme, že bychom dopadli jako všichni. Takhle nabídli místo tiskového atašé Tondovi Liehmovi, Zdeňku Hejzlárovi, Jirkovi Pelikánovi, Jirkovi Hanzelkovi. Jakmile všichni překročili hranice, stali se vlastně emigranty. Mně to ulehčilo, že jsem v září onemocněl – přestal jsem vidět. Po uzdravení jsem se vrátil do Reportéra, který ještě do listopadu 1968 vycházel. Když nás zakázali, šel jsem za Colotkou, který měl na starosti sdělovací prostředky na předsednictvu vlády, nalil nám francouzský koňak a domluvili jsme se, že budeme zase vycházet a strana nám ještě ušlý zisk uhradila.

To jste jim slíbili loajalitu?

Od Colotky šlo spíš o gesto. Bylo to v době, kdy Smrkovský i Dubček ještě byli ve funkcích, bojovalo se ještě o „polednový program“. Až do konce roku 1969 jsme žili vlastně z korespondence, kterou nám čtenáři psali na protest proti tomu, že nesmíme vycházet. Tím populárnější zase Reportér byl. Psali jsme jako dřív až do dubna 1969, kdy byl sesazen Dubček a zvolen Husák a ten už 15. dubna 1969 Reportéra zakázal. Poslední číslo už nešlo na stánky.

Jak jste prožívali v Reportéru samotný srpen 1968?

Během prvního okupačního týdne redakce nesměla sedět ve svých místnostech v domě SČSN v Pařížské ulici. V srpnu 1969 redakci obsadili Rusové a u Jirky Hochman-

Tím populárnější zase
Reportér byl. Psali
jste jako dřív až do
dubna 1969, kdy byl
sesazen Dubček
a zvolen Husák a ten
už 15. dubna 1969
Reportéra zakázal.
Poslední číslo už nešlo
na stánky.

V srpnu 1969 redakci obsadili Rusové a u Jirky Hochmanna v šuplíku našli, on byl filatelista, známky s Hitlerem a tím nás obvinili, že jsme byli ve spojení s revanšistama. Sežrali nám tam gummy, protože si mysleli, že je to žvýkačka.

V restauraci dole se přiotrávili leštídlem na stříbro, které vypili. Členkou naší redakce byla Zuzana Skálová, dcera protialkoholního lékaře Skály, který založil protialkoholní léčebnu u Apolináře, a my jsme byli po dobu okupace ukryti tam. Já tam zašel asi dvakrát, jinak jsem většinu prvního okupačního týdne prožil v televizi a rozhlasu a na XIV. sjezdu strany, kterého jsem byl delegátem. V noci z 20. na 21. srpna jsme začali svolávat delegáty do sjezdu do Prahy. Hlavním organizátorem se stal ekonom Věnek Šilhan. V rádiu, kde jsem referoval o průběhu sjezdu, jsem taky nocoval. Tehdy mi vyprávěla Jankovcová, proč zůstávala ve straně, i když věděla, jaké je to svinstvo. Nemohla zradit komunistickou myšlenku. To je takový oportunistický postoj, který jsme převzali – když odejdeme my slušní, zůstane všechno v rukách darebáků.

na v šuplíku našli, on byl filatelista, známky s Hitlerem a tím nás obvinili, že jsme byli ve spojení s revanšistama. Sežrali nám tam gummy, protože si mysleli, že je to žvýkačka. V restauraci dole se přiotrávili leštídlem na stříbro, které vypili. Členkou naší redakce byla Zuzana Skálová, dcera protialkoholního lékaře Skály, který založil protialkoholní léčebnu u Apolináře, a my jsme byli po dobu okupace ukryti tam. Já tam zašel asi dvakrát, jinak jsem většinu prvního okupačního týdne prožil v televizi a rozhlasu a na XIV. sjezdu strany, kterého jsem byl delegátem. V noci z 20. na 21. srpna jsme začali svolávat delegáty do sjezdu do Prahy. Hlavním organizátorem se stal ekonom Věnek Šilhan. V rádiu, kde jsem referoval o průběhu sjezdu, jsem taky nocoval. Tehdy mi vyprávěla Jankovcová, proč zůstávala ve straně, i když věděla, jaké je to svinstvo. Nemohla zradit komunistickou myšlenku. To je takový oportunistický postoj, který jsme převzali – když odejdeme my slušní, zůstane všechno v rukách darebáků. To je nějaká utkvělá představa, že musíme zušlechťovat společnost tím, že zušlechťíme stranu. Někteří z toho potom vystřízlivěli. Ale museli jsme projít tím, co Tonda Liehm nazval „podíl faciky na polidštění komunisty“. Furt jsme se za něco bili, dostávali jsme pohlavky, důtky, ale pořád jsme doufali, že to změníme. Přesvědčení, že je třeba ve straně vydržet, mě opus-

tilo až později, až jsem došel k tomu, že strana i socialismus jsou nereformovatelné.

Říkal jste to už tehdy svým spolustraní- kům?

Když jsme se později coby vyloučení scházeli u Franty Kriegla, říkal jsem Václavu Slavíkovi: „Václave, příchod sovětských vojsk vám vlastně vyřešil stranické dilema, i když jste ho nevítili. Pro vás byl východiskem. Kdyby nepřišli, do roka jste byli bezvýznamnou stranou národní fronty, nebo byste museli přitvrdit a byli byste do roka tam, kde byl dřív Novotný.“ Když vyšlo 2000 slov, nejvíc běsnil Smrkovský, běhal po parlamentu a vykřikoval: kontrarevoluce, kontrarevoluce. První reakce na svolání byla nejostřejší. Potom už díky Krieglovi a dalším byla další reakce méně ostrá. Jirka Pelikán, který byl šéfem televize, mě požádal, bych udělal k 2000 slov diskusi. Měl tam přijít Císař, který se toho zbaběle zřekl, místo něj přišel do televize Franta Kriegel a velmi lidsky dovedl s opONENTY, jako byli Klíma a Vaculík, mluvit. Jeho postoj k 2000 slov byl opatrný, vadilo mu, jak říkal asi jen 40 slov, kde vyzývali k bojkotu strany.

Vy jste byl na tiskovce po návratu delegace z Moskvy...

První, kdo podával zprávu po návratu byl Smrkovský, který v Pragovce mluvil asi o čtyřech bodech z těch šestnácti a vysvětloval, proč museli podepsat. Plénium, které bylo vlastně složeno z delegátů vysočanského sjezdu, jeho zprávu nepřijalo. Druhý den svolal Černík na Hrad tiskovou konferenci, kterou jsem z titulu šéfa pražské novinářské organizace řídil. Černík seděl vedle mě, ukazoval mi zápěstí, kde měl otlaky od náramků, které mu dali při zatčení. Za celou dobu neřekl Sověti, ale jenom „voni“. Když byly otázky novinářů v plném proudu, přišel prezident Svoboda a šíleně se nás do nás pustil – jak si to představujeme, že to v Moskvě byla rovnocenná schůze, že nikdo nebyl ponižován ani nucen, lampasácky nás seřval. Za to, že jsem se tehdy Svobodovi nepostavil a nebránil energicky novináře, mě později spéroval zase historik Karel Bartošek.

Co jste dělal po zániku Reportéra?

Odjel jsem na dva měsíce na Slovensko a psal jsem Velmi opožděné reportáže, které navazovaly na moji první knížku Země v přerodu. Po dvaceti letech jsem se vracel za stejnými lidmi a líčil jsem, co se s nimi za těch dvacet let stalo. Jediný, kdo vlastně v tom čase obstál, byl bača z Belanských Tater. Všichni ti úderníci padli na hubu – byli buď ve vězení nebo prostě dole, se všema těch dvacet let zamávalo, jen jeden se stal náměstkem ministra. Ten bača akorát změnil kopec, na kterém pásl. Říkal mi tehdy: „Juro, máte taky v Čechách ovce? Já si vezmu ovce u vás a vezmu si tebe k sobě a budeme pást spolu, když už nesmíš psát.“

Připravil

Martin Groman

Jiří Ruml

(8. 7. 1925–20. 2. 2004)

Od roku 1947 působil jako novinář v Československém rozhlasu, Večerní Praze, Československé televizi, Reportéru. Po roce 1968 byl zaměstnán jako technický úředník, později jako jeřábník v Průmstavu. Byl signatěrem Charty 77 (v roce 1984 jejím mluvčím), v roce 1981 zatčen, rok ve vazbě a dalších osm let v trestním řízení pro rozvracení republiky. Na podzim 1989 zatčen jako redaktor samizdatových Lidových novin. V roce 1990 byl jejich už legálním šéfredaktorem, pak poslancem Federálního shromáždění ČSFR. Napsal knihy Země v přerodu, Třináct životů, Kronika roku 1968, Znamínko na duši, Daň z blbosti, Nezavěšujte prosím, jste v pořadí, Korespondence s mocí, Díra v hlavě. Založil Cenu Ferdinanda Peroutky pro politické komentáře.

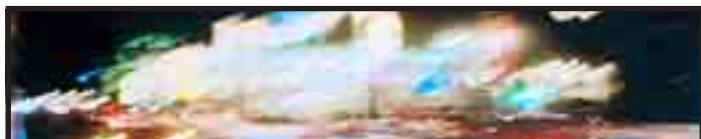

Martin Belásek Světla

Martin Belásek Světla

**V příštím čísle (vychází 1. května 2003)
najdete:**

Velký materiál plný komixů

Návod k vyrábění komixů

Komixy

(a nebo možná něco úplně jiného)

Martin Belásek,
z cyklu „Světla“, 2003